

Självständigt arbete på grundnivå

Independent degree project – first cycle

Socialt Arbete 15 hp

Social Work 15 hp

”Det vi inte alltid ser ”

En kvalitativ studie om möten mellan olika professioner inom socialtjänsten

Lina Andersen

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

Campus Härnösand Universitetsbacken 1, SE-871 88. **Campus Sundsvall** Holmgatan 10, SE-851 70 Sundsvall.

Campus Östersund Kunskapens väg 8, SE-831 25 Östersund.

Phone: +46 (0)771 97 50 00, Fax: +46 (0)771 97 50 01.

MITTUNIVERSITETET

Avdelningen för Socialt arbete

Examinator: Masoud Kamali, masoud.kamali@miun.se

Handledare: Daniel Nilsson Ranta, daniel.nilsson-ranta@miun.se

Författare: Lina Andersen, lian1220@student.miun.se

Utbildningsprogram: Socionomprogrammet, 210 hp

Huvudområde: Socialt arbete

Termin, år: HT, 2015

Abstract

Socialarbetarens förhållningssätt i mötet med andra utgör en central del i dennes yrkesutövning. Ambitionen med studien är därför att på mikronivå studera och analysera mötet utifrån yrkesrollernas agerande i samspelet, samt skapa en uppfattning om hur detta kan påverka mötets utfall. Studien baseras på sex deltagande observationer av uppföljningsmöten samt semistrukturerade uppföljningsintervjuer med tre yrkesverksamma socialsekreterare inom socialtjänsten. Den teoretiska ansatsen grundas på två sammanvägda perspektiv inom symbolisk interaktionism, vilken analyserats med ett hermeneutiskt angreppssätt samt återkopplats till relevant forskning.

Resultatet visar att socialarbetare trots medvetenheten om vikten av deltagarnas betydelse i mötet, i vissa avseenden ”ser mellan fingrarna” i förhållande till lagstiftningen. Orsakerna bakom detta tycks vara en kombination av omgivningens påverkan på individen ifråga i kombination med hög arbetsbelastning och bristande resurser. Vidare framkommer även att merparten av de samverkande professionerna uteblev från möten där de förväntas delta, vilket tros kunna medföra konsekvenser i bedömningen av individens behov.

Nyckelord: Möten, möteskultur, samverkan, profession, socialarbetare socialtjänsten.

Keywords: Meetings, Interaction, professions, social worker, social service.

Förord

Jag vill rikta ett stort tack till de socialsekreterare vilka möjliggjort denna lärdomsrika resa. Jag är innerligt tacksam för att ni tagit er tid att delta samt delat med er av era kunskaper, tankar samt värderingar, utan er hade denna studie inte varit möjlig att genomföra.

Vidare vill jag även rikta ett stort tack till min tålmodiga handledare som väglett, inspirerat och funnits tillhands under studiens genomförande.

Sist men inte minst vill jag rikta ett tack till mina vänner och min familj vilka stöttat samt givit mig styrka i de perioder då det känts som svårast. Er hjälp har varit ovärderlig.

Vänligen,

Lina Andersen

Februari 2016, Sundsvall

Innehåll

1	Inledning.....	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Problemformulering	2
1.3	Syfte och Frågeställningar	3
1.4	Avgränsning	3
1.5	Begreppsdefinition	4
2	Tidigare forskning.....	5
2.1	Rådande kunskapsläge	5
3	Teoretiska perspektiv.....	7
3.1	Symboliskt interaktionism.....	7
3.2	Dramaturgiska modellen	10
3.3	Två perspektiv genom ett par glasögon.....	11
4	Metod.....	12
4.1	Vetenskapsteoretiska implikationer.....	12
4.2	Inledande litteratursökning.....	12
4.3	Förberedelse samt Förförståelse	13
4.4	Insamlingsmetod	14
4.5	Urval och avgränsning.....	16
4.6	Validitet och Reliabilitet.....	17
4.7	Databearbetning och analys.....	19
4.8	Etiska överväganden.....	20
5	Resultat och analys.....	22
5.1	Deltagandets mångtydiga skepnad	23
5.2	Samspelet med de andra	28
5.3	Att greppa en svåråtkommen verklighet.....	29
5.4	Analys av resultatet	32
6	Diskussion.....	39
6.1	Reflektion av min roll.....	40
6.2	Metoddiskussion.....	41
	Referenslista.....	43
	Otryckta källor	45
	Bilaga 1	46
	Informationsbrev till dig som medverkare socialsekreterare	46
	Bilaga 2.....	47
	Exempel fältanteckning (exemplet är ett utdrag av ett observationstillfälle).....	47
	Bilaga 3.....	48
	Intervjuguide exempel (Semistrukturerad uppföljningsintervju)	48

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Möten i diverse former utgör idag en central del av det sociala arbetsfältet såväl i Sverige som internationellt. Större delen av en socialsekreterares praktiska yrkesutövning består av möten, möten med både människor i behov av stöd samt med andra verksamma yrkesgrupper (Røkenes & Hansen, 2007; Bergmark & Lundström, 2005). För att konstruera bra möten finns både lagstiftning, riktlinjer, organisatoriska samverkansplaner och diverse andra hjälpverktyg, vilka samtliga utgör betydelsefulla stöttepelare i socialsekreterarens yrkesutövning. Men i det faktiska mötet är det främsta och kanske viktigaste verktyget som socialsekreteraren har, den egna professionen (Røkenes & Hansen, 2007). Professionens förmåga att framställa sig själv i möten med andra varierar både från socialsekreterare till socialsekreterare, men även utifrån de övriga individerna i mötet och den situation de befinner sig i (Börjesson & Palmblad, 2003).

Medvetenheten om vikten av att konstruera bra möten för att öka kvalitet och rättssäkerhet i socialtjänstens arbete med människor, genomsyrar hela det sociala arbetsfältet (Börjesson & Palmblad, 2003; Svensson, Johansson & Laanemets, 2013). Mötet som sådant är dock varken lika enkelt eller självklart som det många gånger kan uppfattas. Detta då innehållet dels kan vara av mycket skiftande karaktär samtidigt som hela den sociala komplexiteten inryms i situationen (Meuwisse, Sunesson & Swärd, 2006).

Vid uppföljningsmöten inom socialtjänsten är det vanligt att socialsekreteraren samarbetar med professioner från andra organisationer vilka är delaktig i den unges vård och stöd. För att socialtjänstens vård samt stöd skall uppnå hög kvalitet är samverkan mellan yrkesroller utifrån både individuell- samt organisatorisknivå nödvändigt. Detta regleras även i Socialtjänstlagens 3 kap 5§ (SFS 2001:453) där det anförs att:

Socialnämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar.

1.2 Problemformulering

Det som sker i samverkan mellan människor påverkas både av vilka som deltar samt vad som utmärker situationen. I mötet mellan professionerna och klienten skapas en föreställning av den enskildes situation hos socialsekreteraren. En föreställning vilken ligger till grund för ett beslutsunderlag, i detta fall den unges utveckling samt fortsatta vårdbehov. Professionernas vardagsretorik och självförståelse har därav i kombination med den rådande socialpolitiska strömningen en stor inverkan för hur bilden av den unge och dennes behov definieras (Røkenes & Hansen, 2007; Börjesson & Palmblad, 2003).

I utvärderingsstudier av samverkansprojekt mellan socialtjänsten samt andra verksamheter har det genom fältobservationer av olika möten, dock noterats att det förekommer uppenbara brister i de professionellas yrkesutövande (Åkerström, 2011; Basic, Thelander, & Åkerström, 2009). Genom tidigare studier har det framkommit att individer i deras yrkesroller dels inte agerar på det sätt vilket de förväntas göra samt att mötets syfte ibland förskjuts av rollkonflikter och jämförelser mellan deltagarnas yrkesroller (Åkerström, 2011; Røkenes & Hansen, 2007; Pithouse, 1985). Åkerström (2011) konstaterar utifrån detta att det är väsentligt att relatera och reflektera kring vad som utspelas i och under mötet. Med beaktande av att det nationella kunskapsläget inom detta område är begränsat, kan det anses föreligga ett behov av ytterligare kunskaper om interaktionens mångtydiga påverkan på deltagarna och utfallet av mötet. Detta dels då denna information utgör ett både nödvändigt och betydelsefullt inslag till det sociala arbetets fortsatta kunskapsutveckling. Samt då det sätt individen framställer sig själv och andra i mötet utgör en central del i socialarbetarens yrkesutövning (Dellgran & Höjer, 2000). Ambitionen med denna studie är därför att på mikronivå bortom lagstiftning, organisatoriska mål samt riktlinjer studera några av de faktorer i mötet som kan tänkas påverka samspelet, för att på så sätt få en förståelse om

och på vilket sätt interaktionen mellan professionerna har betydelse för socialsekreterarens beslut samt ställningstaganden.

1.3 Syfte och Frågeställningar

Syftet med denna studie är beskriva samt analysera mötet mellan olika professioner ur ett mikroperspektiv, med fokus på individernas agerande i samspelet samt skapa en förståelse för hur dessa kan komma att påverka mötets utfall.

- På vilket sätt påverkar individernas yrkesroller mötet?
- På vilket sätt kan mötet påverkas i de situationer där en part uteblir?
- Hur beskriver socialsekreterarna samarbetet med övriga yrkesprofessioner i uppföljningsmötena?
- I vilka sammanhang samt situationer kan det uppstå problem vid dessa möten?

1.4 Avgränsning

Studiens kunskapsläge samt teori har avgränsats till att endast beröra interaktionen mellan individer samt olika faktorer, vilka kan komma att påverka på individnivå utifrån ovanstående syfte samt frågeställningar.

Att studera samtliga delar av interaktionen mellan deltagarna hade kunnat bidra till att skapa en större helhet. Dock utifrån att detta blivit en allt för omfattande process i kombination med det knappa tidsutrymmet, utgörs studiens grundpelare av yrkesrollernas deltagande, socialsekreterarnas uppfattning om samarbetet och eventuella svårigheter.

1.5 Begreppsdefinition

För att öka studiens tydlighet i dess innehåll och utformning kommer en del av de vanligast förekommande begreppen i undersökningen att ges en kortare definition. Övriga begrepp förklaras löpande i studien.

Profession

Med profession avses i detta fall att personen ifråga genom utbildning skaffat sig en särskild kompetens inom området, i form av teoretisk kunskap som personen ifråga även konkret behärskar att använda sig av i vardagliga situationer genom såväl retoriska färdigheter som självförståelse (Dellgran & Höjer, 2000; Røkenes & Hansen, 2007).

Yrkesroll

En individs yrkesroll innebär en sammanvägning av de förväntningar som riktas mot en särskild position exempelvis socialsekreterare och de arbetsuppgifter och ansvar/ kunskap den person som har yrket förväntas ha (Røkenes & Hansen, 2014). Enligt Johansson (2006) är yrkesroll en social roll med en specifik position i en organisation vilken är styrd av formella regler, lagstiftning etc.

Uppföljningsmöte

Ett uppföljningsmöte innebär att ansvarig socialsekreterare träffar den unge tillsammans med dennes föräldrar/god man samt den ansvariga vårdgivaren ex. föreståndare/kontaktperson för att följa upp de mål som ligger till grund för insatsen, i detta fall placeringen. Detta innebär att parterna tillsammans går igenom de mål som finns i en så kallad genomförandeplan (konkreta delmål för hur placeringens huvudsakliga mål skall uppfyllas) och hur parterna tycker att det fungerar. Syftet med uppföljningsmötet är flerfaldigt, dels ska mötet skapa struktur, kontinuitet samt delaktighet samtidigt som det är ett viktigt underlag för socialnämndens kunskaps- och metodutveckling (Prop. 2012/13:10 s.102).

2 Tidigare forskning

2.1 Rådande kunskapsläge

De vetenskapliga kunskapsläget gällande samspel och mötesprocesser inom socialt arbete berör främst möten mellan socialsekreterare och klient samt samverkan mellan olika myndigheter och organisationer. Gällande samverkan och samspel mellan yrkesroller har flertalet studier genomförts ur ett makrosamt organisations perspektiv med fokus på exempelvis hur lagstiftning och organisatoriska svårigheter etc. inverkar på mötet (Boden, 1994; Schwartzman, 1989). Trots att det finns en omfattande mängd studier om det professionella mötet, upplevs det nationella kunskapsläget gällande interaktionen i mötet mellan yrkesroller utifrån individnivå, tämligen begränsad. Detta då endast ett fåtal studier inom området påträffats.

Törnquist (2004) framhäver i sin studie *Mellan relation och resultat* att det är av vikt att betrakta relationerna och det egentliga samspelet. Detta då socialt arbete enligt Törnqvist i grunden är ett arbete med relationer för att åstadkomma förändring. Schwartzman (1989) framhäver i en amerikansk studie om mötesprocesser att den språkliga interaktionen mellan individer utgör en betydelsefull grund för att mötets syfte skall uppfyllas. Detta påpekas även i Svennevigs (2012) studie, vilken också menar att samspelet i mötet mellan yrkesprofessioner i forskningssammanhang generellt sett givits lite uppmärksamhet. Vidare anför även Denvall (1999) i sin studie att professionens ökade medvetenhet om hur denne agerar i mötet med andra, främjar kvalitén i professionens yrkesutövning.

Åkerström et al. har utfört fristående utvärderingsstudier av ett samverkansprojekt inom ungdomsvården, (2011; Basic, Thelander & Åkerström, 2009) där hen analyserat de mötesstrider och den möteskultur som uppstår mellan olika professionella i mötet. Åkerström (2011) redogör bland annat i studien att samverkan mellan olika yrkesprofessioner medför en ”inbyggd konkurrens och en kontinuerlig jämförelse med andra yrkesrepresentanter ” (citat s. 203). Känslan av konkurrens och jämförelse menar Åkerström (2011) skapar ett försvar gentemot den egna organisationen

och yrkesidentiteten vilken hanteras i möteskulturen. Exempel på konfliktskapande företeelser i mötet är bland annat meningsskiljaktigheter om vem som skall ha den ledande rollen, det vill säga ordförandeposten, delande uppfattningar om behandlingsdokumenten samt tidsmässig konkurrens etc. (ibid). Sammantaget menar Åkerström (2011) att dessa faktorer tillsammans bidrar till att mötets ursprungliga syfte ”Att förbättra barnets situation, ibland förskjuts ”(Citat s. 203). Att det förekommer inbördes jämförelser i möten där olika professioner möts är även något som framkommit i Pithouse studie av socialarbetare från 1985. Pithouse (1985) noterade dessutom att socialarbetarna i dokumentationen av klienterna, refererade till de andra yrkesrollernas beskrivning av personen i fråga och inte klienterna själva.

Schwartzman (1989) har i sin etnografiska studie om möten och mötesprocesser kommit fram till att en stor del yrkesverksamma uppfattar möten som tidsslöseri. Detta då mötet uppfattas som ett tidsödandet moment vilken tar av värdefull arbetstid från andra arbetsuppgifter. Åkerströms (2011) studie, vilken refererar till Schwartzman visar däremot att möten betraktas som något självklart och nödvändigt av yrkesrollerna. I en tidigare studie från 2009 (Basic, Thelander & Åkerström, 2009) påvisas däremot att mötesdeltagare uteblir från många möten på grund av att professionerna haft kolliderande möten. Vidare framkommer även av exempel i studierna att deltagarna har svårigheter att hitta nya tidpunkter för mötet där alla deltagare har möjlighet att närvara. Tid inom socialtjänstens organisationer uttrycker Carlsson (2005) som en bristvara, vilket medför svårigheter att skapa konstruktiva hjälprelationer med både klienten och övriga yrkesroller.

Att den informella symboliken mellan yrkesrollerna med de värderingar normer samt intressen som föreligger i mötet behöver ses över menar Brechin et al. (2000) i sin studie som en förutsättning för att möjliggöra ett fungerade samarbete mellan personal.

Leila Billquists (1999) etnografiska avhandling om socialbyrån, klientarbetet och klientskapet belyser främst mötet mellan klient och socialarbetare utifrån både interaktion, organisation samt ett maktperspektiv. Gällande

socialsekreterarens påverkan på mötet framkommer det att dennes erfarenhet och förväntningar styr utformningen av mötet. Vidare förklarar Billqvist (1999) även att de möten vilka utvecklas på ett sätt som inte förväntats av socialsekreteraren kan resultera i att det uppstår en osäkerhet, där både socialsekreteraren kan känna en otrygghet i sin yrkesroll samtidigt som klienten kan känna obehag. Detta medför vidare att interaktionen i mötet kan påverkas negativt (ibid).

3 Teoretiska perspektiv

I detta avsnitt kommer studiens valda teorier samt begrepp att presenteras. Vid etnografisk forskning finns en tanke om att kombinationen av olika teorier skall utgöra en vägledning samt struktur för arbetet (Alvesson & Sköldberg, 2008). Som ovan nämnt ämnar denna studie att studera mötet ur ett mikroperspektiv, det vill säga att se mötet från individens ögon och hur samspelet påverkas av individernas deltagande. För att få en förståelse av vad som sker i mötet samt i den interaktion som utspelas mellan deltagarna kommer studiens teoretiska perspektiv att ha sin utgångspunkt i två synsätt inom den symboliska interaktionismen. Detta dels eftersom denna teori utgår från att mänskligt beteende behöver studeras i sitt naturliga sammanhang, i detta fall genom deltagande observationer samt då teorin utgår ifrån individens egen inlevelse och interaktionen med varandra som ett sätt att förstå verkligheten (Hewitt, 2003; Charon, 2010). Teorierna och begreppen kommer tillsammans med det empiriska materialet samt tidigare forskning att utgöra grunden till analysen.

3.1 Symboliskt interaktionism

Symbolisk interaktionism är ett utpräglat socialpsykologiskt perspektiv med rötter från den filosofiska pragmatismen. Synsättet har främst utarbetats av filosofen George Herbert Mead men även Charles S. Peirce, John Dewey och Charles Cooley är betydelsefulla namn för teorins framväxt (Hewitt, 2003; Alvesson & Sköldberg, 2010; Charon, 2010).

Enligt Hewitt (2003) är människan en aktiv aktör vilkens tillvaro och handlingar ständigt påverkas genom interaktionen mellan individer (s.46).

Utgångspunkten för social interaktionism är att samhället och individen skapas och upprätthålls genom interaktion som en ständigt pågående process, med fokus på de sociala aktiviteter samt den dynamik som uppstår mellan individer (Hewitt, 2003; Charon, 2010). En av anledningarna till att symbolisk interaktionism kan användas för att förstå materialet i studien är att teorin utgår från att individen är en aktivt tänkande aktör vilken genom interaktion använder sig av sin omgivning istället för att passivt handlar efter den (Hewitt, 2003 s. 46-47).

Sociala objekt och symboler

Individen lär sig genom mänsklig interaktion med sin omvärld hur samhället fungerar genom rollskapandet samtidigt som den yttre verkligheten definieras (Hewitt, 2003; Charon, 2010). Objekt och situationer skapas utifrån hur de framställs för stunden, varpå individen agerar därefter. Hewitt (2003) menar att individen konstruerar den egna handlingen utifrån en kombination av verkligheten och den egna uppfattningen om denna. Med andra ord kan detta förklaras utifrån att sociala objekt skapas när individer interagerar med varandra i ett socialt sammanhang, det vill säga att socialsekreteraren och de övriga deltagarna i mötet "the act" framställs som sociala objekt inför varandra under tiden de interagerar. Deltagarnas definition av varandra som "sociala objekt" förändras löpande under mötet beroende på hur de uppfattar varandra i samspelet. Detta beror enligt Hewitt (2003) på att individen klassificerar världen i enighet med vad denne lär sig om sin omgivning.

Symboler är ett viktigt begrepp inom symbolisk interaktionism vilken Hewitt (2003 s.80) förklarar som klassiska signaler från omgivningen såsom gester, bilder och främst ord vilka egentligen står för något annat. Symbolerna är offentliga betingelser vilka medför att en individ att genom dem kan överföra hans reaktion av en speciell händelse hos den andre. Hewitt (2003) förklarar vidare att individen genom sitt inre lär sig att bearbeta information och associera händelser i mer invecklade mönster. Däremot har symbolerna ingen naturlig koppling till det som de signalerar (ibid), dvs. att kopplingen mellan exempelvis om en deltagare använder en djup suck för att signalera

uppgivenhet i ett samtal, har sucken i sig igen naturlig koppling till känslan den överför till de andra deltagarna (Hewitt, 2003; Charon, 2010).

Jagets "I" och "Me"

En människas "jag"(definitionen av sig själv) är enligt Hewitt (2003 s. 77) uppdelad i ett objekt "I" och subjekt "Me", vilka tillsammans utgör grunden för kreativitet och originalitet. Individens "I" är hens yttre objekt som interagerar samt utför handlingar i dess omgivning medan "Me" är den del av jaget som reflekterar över sitt handlande och omgivningens reaktioner. Hewitt (2003 s.125) belyser däremot att individen aldrig är samma jag inför olika personer i omgivningen, då det egna objektet påverkas ur omgivningens perspektiv. Exempelvis skiftar en socialsekreterares definition av sitt "jag" utifrån de personer denne träffar och deras individuella uppfattning av hen. Detta på grund av att individen vid varje ny interaktion presenterar ett jag samt formar den egna rollen för att för att uppnå samstämmighet gentemot de omgivande rollerna (Hewitt, 2003; Charon, 2010).

Roll, rollskapande och rollövertagning

Varje individ har en samling *roller* som denne kan anta utifrån vilket sammanhang som råder. Däremot handlar det inte om en lista där personen antar olika roller. Hewitt (2003) menar istället att *rollen* skaps utifrån ett antal sammanvägda perspektiv vilken individen känner till samt kan föreställa sig hur andra i dennes omgivning skulle uppträda i den situationen. I denna process ingår skapandet av rollen där individen konstant utifrån sammanhanget konstruerar en passande roll, utifrån kontakten med andra (Hewitt, 2003; Charon, 2010). En viktig del i rollskapandet är att individen kan identifiera sammanhanget och de för situationen rådande normativa förställningarna (Hewitt, 2003).

I skapandet av den egna rollen agerar människan utifrån uppfattningen av andra individers agerande, där personen ifråga genom inlevelse tar in den andra individens perspektiv av verkligheten, *även kallat rollövertagande*. Hewitt (2003) menar att *rollövertagandet* är en grund i all mänsklig interaktion då förmågan att skapa en uppfattning om omgivningens upplevda

tankar och känslor möjliggör kommunikation mellan individer. Vidare lär sig även individen utifrån denna förmåga att förstå konsekvenserna av de egna handlingarna (Charon, 2010; Hewitt, 2003 s. 151).

Gruppen och Social interaktion

En grupp är ett pågående samspel mellan ett antal individer, där det går att urskilja ett samarbete och där man delar en kultur, men utan att individerna behöver sträva efter ett gemensamt mål. Charon (2010, s. 157) framhäver däremot interaktionen mellan gruppens deltagare och möjligheten för dessa att ta del av varandras egenskaper utifrån samarbetet som den viktigaste beståndsdel. Skapandet av gruppens kultur beskrivs enligt Charon (2010) som att deltagarnas delade perspektiv på verkligheten, sammanfogas till en övergripande generell syn på verkligheten vilken ständigt förändras i samspelet.

Social interaktion beskrivs av Charon (2010 s.139) som en grundläggande utgångspunkt för att förstå gruppen. Samtliga begrepp vilka ovan redogjorts i detta avsnitt skapar tillsammans grunden i människans sociala handlingar och grunden i samspelet som innefattas i interaktionen. Interaktionen kan summeras som en process där det egna handlandet utformas utifrån aktörernas ageranden, där gruppen guidas av varandra. Detta medför att aktörer inom gruppen när situationen kräver exempelvis kan hålla tillbaka impulser och känslor (Charon, 2010).

3.2 Dramaturgiska modellen

Den dramaturgiska modellen är ett sidospår inom symbolisk interaktionism vilken skapats av sociologen Erving Goffman (Alvesson & Sköldbberg, 2005). Goffman (2014) förklarar till skillnad från Hewitt (2003) och Charon (2010) det sociala samspelet i form av en scen där individen introducerar sig själv inför en publik och spelar olika roller. Den *roll* personen ifråga inträder i menar Goffman (2014) är anpassad till de andra närvarande deltagarna, vilka samtidigt även är publiken som tar del av personens framträdande. Dramaturgin påvisar gemensamma iscensättningsproblem som exempelvis en kluven inställning till publiken och eller oro för intrycket som sänds (ibid).

Individens identitet ”jag” är enligt Goffman (2014 s.118) endast en dramatisk effekt eller tillfällig framställning för att publiken skall skapa sig en bild av individen ifråga. Individens iscensättande av sig själv är enligt Goffman (2014) en kontinuerlig process i det mänskliga samspelet. *Framträdandet* är ett centralt begrepp inom dramaturgin för att benämna den situation då aktören för sitt skådespel.

Till en *roll* följer en uppsättning givna handlingsmönster som rollen förväntas följa för att uppfattas som trovärdig av omgivningen. Till *sociala roller* tillkommer vissa rättigheter samt skyldigheter kopplad till status vilka aktören förväntas uppfylla. Beroende på sammanhanget kan den sociala rollen innefatta ett flertal olika roller (Goffman, 2014). Däremot uttrycker Goffman (2014) att det finns ett utrymme till individen ifråga att ha en viss så kallad *rolldistans* dvs. att rollen inte behöver spelas helt efter de uppsatta reglerna. *Rolldistansen* möjliggör att individen ifråga fritt kan improvisera en del av framträdandet under förutsättning att denne har en tilltro till sig själv, i annat fall riskerar rollens trovärdighet att förloras. Deltagarens presentation i framträdandet inkluderar inte bara personens namn och befattning utan även vad denne säger och gör. Med andra ord kan detta förklaras utifrån att personen ifråga genom en kombination av verbala och icke verbala handlingar ger uttryck för vem denne är och eller vill vara (Goffman 2014).

3.3 Två perspektiv genom ett par glasögon

Att tillämpa en teoretisk utgångspunkt präglad av dessa två synsätt ökar möjligheten att närma sig samt få en djupare förståelse för professionernas agerande i mötet. Att först greppa mötet ur en symbolisk verklighet möjliggör att interaktionen mellan deltagarna i ett första skede kan benämnas och ges en övergripande innebörd utifrån symbolikens centrala utgångspunkter. Med hjälp av dramaturgiska glasögon kan denna övergripande förståelse därefter betraktas utifrån en djupare kontext, med hjälp av en mer ingående förklaring av den mänskliga interaktionen och de processer som påverkar vårt handlande.

4 Metod

4.1 Vetenskapsteoretiska implikationer

Kvalitativ forskning har en strävan att uppleva skeenden och situationer ur de studerades glasögon (Bryman, 2011). Att tillämpa en induktiv etnografi dvs. en kvalitativ ansats där forskaren ifråga inhämtar empiri genom att studera det vetenskapliga problemet i den sociala kontext där det uppkommer (Bryman, 2011), ökar möjligheten att uppleva händelseförloppet utifrån respondenternas verklighet. Observationer ger även möjlighet till att uppmärksamma eventuella företeelser samt händelseförlopp vilka deltagarna själva är omedveten om (Wiberg, 2002). Att bedriva etnografiska studier kan dock vara en komplex och tidskrävande process. Detta då det ställs krav på att forskaren både har hög flexibilitet, formulerar detaljerade redogörelser av den studerade miljön samt utvecklar en förståelse för gruppens beteende inom denna kontext (Bryman, 2011; Fangen, 2005). För att undvika att resultatet skall påverkas eller snedvrids av mina värderingar samt tidigare erfarenheter har en kritisk reflektion över egna tolkningar samt upplevelser skett under hela studien. För att öka observationernas trovärdighet har även de deltagande socialsekreterarna kontrollerat att min tolkning överensstämmer med dennes uppfattning om mötet.

4.2 Inledande litteratursökning

En litteratursökning av relevanta forskningspublikationer har inledningsvis genomförts för att skapa en förförståelse. Denna förförståelse har vidare utmynnat i ett underlag i utformningen av en preliminär problemformulering, syfte samt frågeställningar. Sökandet av vetenskapligt underlag till studien har skett i databasen ProQuest Socialscience, DIVA, Google Scholar samt mittuniversitetets databas PRIMO. Även hemsidorna socialvetenskaplig tidskrift och socionomens forskningssupplement har genomsöks. Exempel på Svenska sökord som tillämpats är ”Möten”, ”Möteskultur”, ”Makt”, ”Socialt arbete”, ”Samspel”, ”Interaktion” samt ”Professioner”. De engelska sökord som använts är ”meetings”, ”Power”, ”professions” samt ”Interaction”.

Relevanta studier har även efterforskats genom att söka på författarens namn till redan funna studier. En sammanställning av relevant forskning samt tidigare studier presenteras under rubriken ” Tidigare forskning”.

4.3 Förberedelse samt Förförståelse

Då den huvudsakliga empirin i denna studie baseras på deltagande observationer är det av vikt att forskaren i fråga har genomgått en grundlig förberedelse såväl mentalt som praktisk inför utförandet av fältstudierna (Fangen, 2005). Fangen (2005) vidhåller att forskaren bör inträda fältet med ett öppet sinne kombinerat med tillräckliga kunskaper inom området, för att studien skall bli användbar. En grundlig självrannsakan av mina egna erfarenheter, hämningar, värderingar samt uppfattningar har därför ägt rum genom att skriva ner samt reflekterat över dessa. Exempel på tillämpade frågor under den egna granskningen och vilka Fangen (2005) framhäver som betydelsefull i denna process är bland annat: Vilka känslomässiga investeringar kan jag ha gjort när jag väljer en deltagande observation? Vilka känslor har jag gentemot mig själv som deltagande observatör? Vilka känslor har jag gentemot det ämne som min undersökning skall handla om? Vilka är mina fördomar eller förutfattade meningar om fältet? Etc.

De egna förväntningarna samt förutfattade meningarna kommer kort att jämföras med det resultatet i slutdiskussionen, för att på så sätt få en bättre helhetsbild. En nackdel med att läsa mycket om fältet samt erhålla tidigare erfarenheter av det studerade fältet menar Fangen (2005) utgör en risk att forskaren ifråga låser sig vid vissa föreställningar av de egna upplevelserna.

Inför observationen

Att i egenskap av utomstående deltagare observera en situation och därefter skapa en djupare mening kräver att forskaren har en känslighet för sin omgivning samt förmåga att ha en analytisk blick (Fangen, 2005).

Fangen (2005) beskriver att förmågan till att genomföra bra observationer kan stärkas genom att observatören dels försöker skapa en känsla av främlingskap för situationen samt minnesträna. Därav har fokus lagts på minnesträning

genom observation för att öka min kapacitet att vara närvarande. Vikten av att förstå händelseförloppet i mötet samt att forskaren ifråga ser de händelser, handlingar samt värderingar vilka framkommit under observationstillfällena ur deltagarnas perspektiv är avgörande för studiens kvalitet (Fangen, 2005). Dock kan det tilläggas att en självvrannsakningsprocess pågår under en lång tid och att bli medveten om alla fördomar samt föreställningar på egen hand under några veckor ej kan ses som realistiskt.

4.4 Insamlingsmetod

Insamlingen av empiriskt underlag har inhämtats genom deltagande observationer, fältanteckningar samt halvstrukturerade intervjuer. Då tanken med observationerna var att beskriva samt analysera det samspel som uppstår mellan yrkesrollerna, har observationerna genomförts med ett grundlöst förhållningssätt. Genom att börja med observationerna minimeras risken att observationsmaterialet påverkas av socialarbetarnas förförståelse och tolkning (Wiberg, 2002; Fangen, 2005). Ytterligare skäl till att observationerna valts att hållas innan intervjun är dels för att intervjupersonens förhållningssätt kan komma att påverka mötet i det fall dem är medveten om studiens syfte. För att undvika en reaktiv påverkan dvs. att deltagarna anpassar beteendet på grund av min närvaro (Bryman, 2011) har mötesdeltagarna endast informerats om att det är möteskulturen mellan yrkesrollerna som studerats. Denna tanke förstärks även av Wiberg (2002) vilken menar att observationer bör genomföras först i de fall forskaren har tillgång att vistas i deltagarens egen kontext. Detta dels då det minskar beroendet av informationens beskrivning samtidigt som detta möjliggör att forskaren ifråga kan upptäcka händelseförlopp som intervjupersonerna själva är omedvetna om att det sker (Wiberg, 2002; Bryman, 2011).

Fältanteckningar

Vid observationerna har mitt deltagande kort presenterats och samtliga deltagare har givits utrymme att lämna muntligt samtycke till min närvaro. Fältanteckningarna från observationerna har grundligt skrivits ner under de efterföljande dagarna med hjälp av de nedtecknade stickorden från observationstillfällena. Att öppet anteckna under observationstillfället kan

påverka deltagarna negativt (Fangen, 2005), varpå detta undvikits. För att återge en tydlig bild av mötet och de uppstådda handlingarna har observationerna återgivits med precision. Värderande beskrivningar, exempelvis arg och osäker har undvikits (Exempel på fältanteckning återfinns i Bilaga 2).

Möjligheten att regelbundet återvända till de nedskrivna observationerna under studiens gång belyser Fangen (2005) som en betydelsefull del i forskningsprocessen, både för att upparbeta en analytisk förståelse samt även då det ökar möjligheten att hitta nya betydelser och mönster i den upplevda händelsen. Anteckningarna har därav lästs igenom med jämna mellanrum, medan uppkomna reflektioner noterats i ett separat dokument.

Uppföljningsintervjuer

Intervjuerna har skett med de tre observerade socialsekreterarna. Vid uppföljningsintervjuerna har en semistrukturerad intervjuguide utformats för att anpassa intervjun till de kunskaper och erfarenheter respondenterna lägger vikt vid (Bryman, 2011). Standardfrågorna i intervjuguiden utgör ett hjälpmedel för att följa upp mötet (Exempel Bilaga 1). Syftet med intervjuerna har dels varit att respondenterna, i detta fall socialsekreterarna, ska få en möjlighet att uttala sig om sin bild av observationen vilket både stärker trovärdigheten i materialet samtidigt som det av etiska skäl är betydelsefullt utifrån informationskravet (Wiberg, 2002; Bryman, 2011). Vidare går det genom intervjuerna även att synliggöra socialsekreterarnas egen uppfattning om det genomförda mötet och dennes erfarenheter och upplevelser inom området (Fangen, 2005). I etnografiska studier är synliggörandet av deltagarnas egen uppfattning en viktig del av det empiriska materialet, för att på så sätt komma fram till den mening som det sociala sammanhanget fyller för de studerade individerna (Bryman, 2011). Intervjuerna har ägt rum direkt efter mötet och i vissa fall någon dag senare, allt beroende på informanternas utrymme.

4.5 Urval och avgränsning

Principerna för urvalsförfarandet vid studier där den huvudsakliga empirin underbyggts av deltagande observationer, skiljer sig från de principerna vilka används vid kvantitativa studier (Fangen, 2005; Bryman, 2011). Då vikten i kvalitativa studier enligt Fangen (2005) grundas på att hitta exempel som belyser problemformuleringen, kan ett representativt urval i statistisk mening inte uppnås.

Urvalet i denna studie har skett genom ett så kallat selektivt bekvämlighets urval dvs. att det i samband med värvningen av respondenter utförts en översiktlig kartläggning av lämpliga respondenter, mötesformer och sammanhang utifrån studiens syfte. Ur de valda miljöerna har de tillgängliga individerna inkluderats i studien (Hartman, 2004; Bryman; 2011; Fangen, 2005). Detta utifrån att det vid etnografisk forskning kan vara komplex att både hitta deltagare samt få tillgång till den studerade miljön, vilket medför att etnografen ifråga behöver använda sig av de informanter som vill medverka (Bryman, 2011).

Enligt Fangen (2005) finns tre olika principer vid urval inför observationsstudier: ”*tema-definierat universum*”, ”*nätverks-definierat universum*” samt ”*geografiskt-definierat universum*”. Trots svårigheten att hitta respondenter har ett ”*nätverks-definierat universum*”, det vill säga att informanterna är relaterande till varandra genom både en särskild gemensam egenskap och tillhörighet i en arbetsplats, tillämpats för att öka förutsättningarna att skapa ett givande resultat (Fangen, 2005). I denna studie har kriteriet utgjorts av att samtliga tre deltagare är yrkesverksamma socialsekreterare inom socialtjänsten och att dessa ansvarar för HVB- hems (hem för vård och boende) placerade barn och ungdomar. Gällande kön, ålder och etnicitet finns inga urvalskriterier. Tanken bakom detta är att socialsekreterarna vid uppföljningsmöten av placerade barn/ ungdomar frekvent kommer i kontakt med andra yrkesprofessioner som exempelvis verksamhetschef/ föreståndare, kontakt personer, behandlingspersonal, godemän etc. i sin yrkesutövning. Socialsekreterarna har rekryterats från två kommuner i Västernorrlands län för genomförbarhetens skull. Namn och

övriga uppgifter om kommunerna samt deltagare i studien har anonymiserats utifrån både etiska aspekter samt då denna typ av information inte bedöms fylla någon betydelse för studiens syfte.

Studien innefattar endast observationer från uppföljningsmöten med tre socialsekreterare, detta dels på grund av att arbetet blir allt för omfattande samt tidskrävande om samtliga mötesformer inom socialtjänsten ska studeras. Ytterligare en ett skäl till avgränsningen beror på att observationer av olika mötesformer vid en sammanställning kan utmytna i missvisande resultat, då möteskontexten kan påverka samspelets uttryck (Røkenes & Hansen, 2007). För att en jämförelse ska bli möjligt lades vikt på att mötenas övergripande syfte var densamma och att det vid varje möte var planerat att linkande yrkesprofessioner skulle närvara.

Bortfall

Sex av de initialt tänkta nio observationerna har genomförts. Skäl härtill var vid ett tillfälle ett sent återbud medan de två övriga grundade sig på väderförhållanden vilket omöjliggjorde mötesdeltagande.

Vid tre av mötena uteblev både godeman samt föreståndare/ kontaktperson för ungdomarna. Vid ett möte deltog ansvarig kontaktperson, föräldrar, den unge samt socialsekreterare. Vid ett annat möte deltog den unge, föreståndare samt socialsekreterare medan förälder saknades. Vid det sista uppföljningsmötet deltog den unge tillsammans med en förälder, föreståndare, kontaktperson, psykolog samt socialsekreterare.

4.6 Validitet och Reliabilitet

Begreppen validitet och reliabilitet är av vikt vid granskning av forskningsmaterial då begreppen syftar till att bedöma studiens kvalitet gällande pålitlighet, om materialet anses kunna generaliseras på en grupp och huruvida den går att återskapa/ användas vid nya studier (Bryman, 2011). Bryman (2011) menar dock att dessa begrepp lämpar sig bäst vid kvantitativ forskning och framhäver istället två grundläggande kriterier för bedömning av kvalitativa undersökningar vilka motsvarar betydelsen av validitet och

reliabilitet. Då studien är av kvalitativ ansatts redogörs granskningen av studiens kvalitet genom begreppen ”tillförlitlighet” samt ”äkthet” (Bryman, 2011). För att skapa en hög tillförlitlighet är det av vikt att forskaren tydligt i detalj återger både tillvägagångsprocessen och redogörelsen av observationerna med fylliga beskrivningar, för att uppnå trovärdighet samt överförbarhet (motsvarar intern och extern validitet). Graden av trovärdighet samt pålitlighet har vidare stärkts genom att respondenterna tagit del av både fältanteckningarna och slut resultatet av studien genom så kallad ”respondentvalidering” (ibid). Uppföljningsintervjuerna har tillämpats i syfte att synliggöra socialsekreterarens syn samt som komplement för att stärka trovärdigheten av observationerna. Detta för att läsaren skall få en tydlig bild av hur studien genomförts samt för att studien skall kunna efterliknas på nytt (Bryman, 2011; Fangen, 2005). Kombinationen av observationer samt intervjuer skapar tillsammans ett bra underlag för validering av studiens tolkningar. Ytterligare aspekter för att bedöma kvalitén i observationsstudier är enligt Fangen (2005) samt Wiberg (2002) bedöma på vilket sätt forskaren förhåller sig kritisk till sina egna värderingar, tolkningar samt att dessa understöds av annan forskning.

Då studiens empiri till största del består av fältobservationer är det av vikt att beakta att varje möte är unikt i dess slag även om syftet är densamma, vilket ökar betydelsen av att återge situationen med precision (Bryman, 2011; Fangen, 2005). Gällande ”äkthet” det vill säga i vilken grad studien presenterar en rättvis återgivning av den studerade situationen (Bryman, 2011), stärks denna genom respondenternas åsikter och uppfattningar. Dock är studiens äkthet svår att ta ställning till då studien på grund av dess storlek ej kan anses medföra att deltagarna givits en bättre uppfattning om de andra personerna i dennes omgivning eller utmynna i en ny förståelse eller teori av denna situation. I det fall studien genomförts under en längre tidperiod samt inkluderat fler deltagare hade studien troligtvis kunnat utmynna i en djupare insikt av problemet. Studiens resultat kan därmed ej generaliseras eller betraktas som en rättvisbild av samtliga uppföljningsmöten.

4.7 Databearbetning och analys

Materialet från observationerna har inför de efterföljande uppföljningsintervjuerna analyserats och reflekterats utifrån deltagarnas perspektiv. Empirin har därefter behandlas med hjälp av både tidigare studier samt avhandlingar inom området för att utöka förståelsen av de studerade situationerna. Observationerna varade mellan 50 min – 1:30 tim. Iakttagelserna skrevs ner efter observationstillfällena i ostörd hemmiljö. Observationsmaterialet omfattar cirka två till fyra A 4 sidor per observation. Samtliga uppföljningsintervjuer har spelats in med hjälp av mobiltelefon för att lagra delgiven information, intervjuerna tog cirka 10-15 min. Inspelningarna har därefter transkriberats dvs. skrivits om till textmassa om cirka tre till sex A 4 sidor per intervju. Då studien är en induktiv etnografi (se förklaring s. 13) har studiens slutliga syfte samt frågeställningar utarbetats under den tid materialet samlats in. Detta har skett genom en tolknings- samt reflektionsprocess av materialets innehåll, där fältanteckningarna samt intervju materialet upprepade gånger lästs igenom med lyhördhet. För att utläsa eventuella mönster samt strukturer i professionernas agerande, tolkades empirins faktiska innehåll var för sig och därefter i kombination med varandra. Under denna del av tolkningsprocessen utmynnade materialet till att försöka förstå betydelsen av professionernas agerande, utifrån de olika former av deltagande som uppmärksammats. Under framställningsprocessen av resultatet utmynnade empirin i relation till tidigare forskning till nya mönster, där både komplexiteten över mötessammankomsterna samt professionernas individuella uppfattningar synliggjordes ur ett nytt perspektiv, vilket redogörs i resultatet.

Analysarbetet vid observationsstudier är enligt Fangen (2005) ofta ett resultat av ett längre reflektionsarbete av en rundgång mellan teori, metod och data. Genom att använda ett hermeneutiskt angreppssätt vid analysarbetet av etnografier kan individernas handlingar omvandlas till tecken vilka bär på en underliggande symbolisk kunskap (Fangen, 2005; Alvesson & Sköldberg, 2008). Då studien ämnar att skapa en djupare förståelse om hur individernas agerande påverkar interaktionen i mötet har en hermeneutisk metod därför tillämpas vid analysarbetet. Detta för att observationsmaterialet i kombination med intervjuerna skall kunna tolkas till en sammanhängande berättelse, för att

uppnå en meningsfull helhet (Alvesson & Sköldberg, 2008). Ytterligare fördelar med att tillämpa en hermeneutisk tolkning vid analysen är denna möjliggör att synliggöra handlingarnas latent, det vill säga underliggande betydelse och den kunskap och erfarenhet som finns bakom dessa (Fangen, 2005). Analys avsnittet presenteras i två delar vilka var för sig speglar studiens främsta underliggande budskap, d.v.s. ”välviljans konsekvenser” och ”att möta den andre där denne befinner sig”. Dessa delar har framträtt i samband med tolkningsprocessen av studiens underförstådda kunskap utifrån professionernas handlingar samt utsagor i både intervju och under mötessammankomsten med hjälp av de teoretiska perspektiven.

4.8 Etiska överväganden

Inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning framhäver Bryman (2011) fyra grundläggande etiska principer vilka alltid ska beaktas vid studier av andra individer. Detta då dessa utgör ett skydd till de deltagande individerna, vilka kan komma att påverkas av studien. Vetenskapliga rådet (2011) anför att forskaren ifråga har ett ansvar gentemot både studiens deltagare samt eventuella konsekvenser av dess resultat. Komplexiteten med att utföra deltagande observationer menar Fangen (2005) är att forskaren i förväg ej vet hur materialet kommer att tolkas, varpå en fulländad bild av projektet inledningsvis inte kan lämnas. Därav valdes ett övergripande syfte med fokus på att observationerna endast skulle grunda sig på samspelet mellan yrkesprofessionerna. Detta för att utesluta känslig eller utlämnande information om både ungdomarna samt övriga mötesdeltagare.

De principer vilka Bryman (2011) belyser är *Informationskravet*, vilket innebär att respondenterna skall informeras om studiens syfte och genomförande. Inför intervjuerna har samtliga deltagande socialsekreterare tagit del av skriftlig information om studien och deras rättigheter i egenskap av respondenter, om än med ett övergripande syfte (Bilaga 1). Socialsekreterarna har vidare tagit del av det sammanställda materialet för att få en möjlighet att lämna synpunkter samt för att bevaka att eventuell information om de unga utlämnas. Faktumet att studien brister i informationskravet till de unga samt övriga mötesdeltagare har övervägts noga. Utifrån att studien inte ämnar beskriva ungdomarnas situation, har det i samråd med ansvariga

socialsekreterare beslutats att de övriga deltagarna endast informerats om att min roll är att studera yrkesgrupperna. Detta för att minska eventuell oro eller stress till följd av min närvaro.

Samtyckeskravet, betyder att informanterna skall få vetskap om att deltagandet är frivilligt samt att de har rätt att bestämma över sin egen medverkan. Vid studier som inkluderar barn eller känsligt material är samtyckeskravet extra hårt (Fangen, 2005; Vetenskapliga rådet, 2011). Att observationerna utförts i mötessammanhang vilka berör barn och ungdomar under 18 år har noga beaktats inför och under utförandet. En etisk diskussion har förts med både handledare samt de ansvariga socialsekreterarna över hur de ungas integritet samt självbestämmande på bästa sätt skall kunna bevaras genom processen. Ungdomarna samt de vårdnadshavare som funnits tillgänglig har både på förhand samt i samband med mötet givits information och möjlighet att ta ställning till mitt deltagande. Ett dilemma uppstod vid tre tillfällen där ungdomarna saknade vårdnadshavare och god man. I dessa avseenden har deras medverkan övervägts av ansvarig socialsekreterare samt områdeschef. Utifrån den uppkomna situationen möjliggjordes endast ett muntligt samtycke.

Konfidentialitetskravet samt *nyttjandekravet* vilka syftar till att uppgifter om individerna behandlas anonymt samt med försiktighet och att de insamlade uppgifterna endast får användas för det aktuella forskningsändamålet (ibid), har varit en grundläggande utgångspunkt. Uppgifter om både kommunerna ifråga och deltagarna har avidentifierats på grund av att dessa ej bedöms relevant för studien samt utifrån ett barnperspektiv.

Gällande min lämplighet att utföra studien finns en grundläggande kunskap såväl praktisk som teoretisk av att möta barn och ungdomar, vilken förvärvats genom både utbildning samt yrkesutövning. För att säkerställa att studien utförs på ett sätt som ej medför en negativ påverkan på ungdomarna har även expertiskunskaper från handledaren samt yrkesrollerna tillämpats som stöd och vägledning. Ett etiskt perspektiv har tillämpas genom hela processen och ingen information som rör de enskilda ungdomarna har dokumenterats.

5 Resultat och analys

I detta kapitel redogörs för studiens resultat uppdelad i olika avsnitt, vilka avslutningsvis sammanvägs i en separat analys. Fältanteckningarna refereras med förkortning FA i nummer 1 till 3 för att markera de olika socialsekreterarna samt 1-3 för de olika observationstillfällena dvs. första observationen med socialsekreterare 1 refereras enligt följande: FA 1:1. Intervjuerna refereras enligt samma system för att tydliggöra sambandet mellan intervju och observation, det vill säga att intervju med socialsekreterare 2 vid andra observationen markeras som (IN 2:2). För att tydliggöra informanternas åsikter från övrig text samt specifika observations situationer, presenteras dessa med kursiverad stil i löpande text.

För att förklara hur mötet och samspelet utvecklas fordras kunskap om de olika parternas roller i mötet. Därför ges en redogörelse för uppföljningsmötets syfte och de olika rollerna som varje deltagare förväntas ha under mötet. Syftet med uppföljningen är som det inledningsvis nämndes flerfaldigt, dels ska uppföljningen bidra till en ökad struktur, kontinuitet och delaktighet i insatsen samtidigt som uppföljningen är ett viktigt underlag vid kunskaps och metodutveckling (Prop. 2012/13:10 s.102-103). Socialsekreterare är den vilken formellt sett skall organisera och leda mötet utifrån en saklig ordning med utgångspunkt i den unges behovsområden. Mötet ska vidare generera en tydlig ansvarsfördelning mellan rollerna och fortsatta mål. Då den unge är under 18 år och formellt sätt inte får företräda sig själv, skall en vårdnadshavare/ god man delta tillsammans med den unge. Detta för att hjälpa till att föra den unges talan och bevaka att barnets rätt tillvaratas av myndigheter och andra organisationer. Vårdnadshavaren har det yttersta ansvaret att se till att barnens behov tillgodoses även om boendet och omvårdnaden sker utanför hemmet (SFS 1949:381).

Regeringen framhåller i förarbeten till socialtjänstlagens 3 kap att regelbunden uppföljning tillsammans med utförarna av insatsen samt berörda barn och familjer är ett grundläggande kvalitetskrav (SOSFS 2011:9). Därav är det av vikt att vårdgivarna deltar vid uppföljningen. Detta för att vårdpersonalen tillsammans med den unge ska berätta hur de arbetat utifrån vårdplanen samt

förmedla framsteg inom behovsområden som för den unge kan vara svårt att återge. Exempel på dessa behovsområden är bland annat socialt uppträdande och känslö- och beteendemässig utveckling.

5.1 Deltagandets mångtydiga skepnad

Vid ett uppföljningsmöte förväntas både socialsekreterare, föreståndare/kontaktperson från HVB hem, god man/förälder och den unge delta i mötet. Ibland kan även fler professioner delta beroende på innehållet i mötet. Deltagandet kan delas upp i olika dimensioner i form av dels vara fysiskt närvarande eller helt utebli. Deltagandet kan även betraktas utifrån dimensionen att vara mer eller mindre aktiv beroende på vilket sätt individen väljer att delta etc. (Røkenes & Hansen, 2005). Då formen av deltagandet kan utgöra en betydelsefull del för att förstå mötet, redogörs delar av observationerna samt intervjuerna i detta avsnitt utifrån detta tema.

De frånvarande

Under observationstillfällena saknades det vid sammanlagt fyra tillfällen någon eller några deltagare. Vid ett av tillfällena saknades det en förälder till den unge medan det vid tre av mötena saknades både föreståndare/kontaktperson samt god man vid mötessammanskomsten (FA 3:1; FA 2:1, 2:2 & 2:3). Gemensamt för de tre sistnämnda mötena var att ungdomarna i detta fall saknade vårdnadshavare i landet, varpå en god man utses för att träda in i deras ställe. Orsaken till frånvaron av de olika yrkesrollerna grundades dels på att det ännu inte tillsatts några godemän på grund av personalbrist. Gällande HVB- hemmets frånvaro motiverades detta med att det saknades tid och resurser för att delta. Nedan följer ett utdrag av ett möte där frånvaron kan urskiljas.

Väl i hallen träffar socialsekreteraren den unge som vaksamt studerar mig och socialsekreteraren från soffan i väntrummet. Bredvid soffan står en medelålders man vilken ger ett stressat intryck genom att han med spänd kroppshållning först möter socialsekreterarens blick och sedan hastigt vänder sig och tittar ut mot ingången, knappar och tittar ner i mobilen, snabbt på ungdomen och därefter tillbaka på professionen igen. Socialsekreteraren går fram till den unge och hälsar genom att ta i hand och

vänligt se denne i ögonen. Därefter vänder hen sig till mannen, som vaksamt studerat dem, hälsar och frågar om denne skall delta i mötet. Mannen svarar snabbt att han ”*bara är en bekant till chefen*” vilken blivit tillfrågad att skjutsa den unge men att han inte har något med boendet att göra. Därefter poängterar han att han har bråttom och behöver åka. Socialsekreteraren frågar hur de ordnat med hemfärd för ungdomen, mannen svarar vänd mot utgången att personalen berättat för den unge att han skall gå tillbaka till boendet varpå mannen med raska steg går ut genom entrén (FA 2:1 s.1).

Efter att socialsekreteraren noggrant summerat vad de pratat om under mötet samt vad som kommer att hända härnäst, frågar hen ungdomen om denne haft någon dialog med personalen om att han skall gå tillbaka till boendet. Den unge sträcker sig upp i fåtöljen och skakar sedan på huvudet och ser med ett förvånat ansiktsuttryck på mig och socialsekreteraren, varpå hen svarar att ingen berättat eller frågat om detta. Socialsekreteraren möter den unges blick och frågar om denne vet hur hen skall ta sig till boendet samt erbjuder att ringa till boendet. (FA 2:1 s.2)

Dessa två utdrag illustrerar ett av de tre möten där både personal från HVB hemmet samt god man saknades. Vid de andra två mötena där både boende personal samt god man saknades närvarade det vid båda tillfällena en boendepersonal tillsammans med ungdomarna i vänthallen, men vilka inför mötet vänligt förklarade att de på grund av tidsbrist samt för få personalresurser inte kunde närvara (FA 2:2; FA 2:3). Att mötesdeltagare uteblir från många möten är något som även noterades av Basic, Thelander & Åkerströms (2009) rapport, där den vanligaste orsaken till detta förklarades med att yrkesrollerna haft kolliderande möten. Likt dessa tre möten där deltagare som förväntats vara med uteblev vid mötessammankomsten noterades även av Basic m.fl. (2009), dock gällde detta främst socialsekreterare och i vissa fall föräldrar.

Vid en av de efterföljande intervjuerna berättar socialsekreteraren att det är vanligt att boendepersonalen inte deltar, men tillägger samtidigt att de troligtvis hade närvarat om hen krävt detta (IN 2:1). En fördel som

övergripande framhävs är att den unge lättare ges en möjlighet att uttrycka åsikter när denne är själv med socialsekreteraren (IN 2:1, IN 3:1). En av socialsekreterarna upplevde däremot inte att det var vanligt att någon deltagare uteblev, och menade att denna typ av möten är konstruerad på ett sätt där samtliga förväntas delta (IN 3:2). Socialsekreterare 2 framhäver dock att väntetiden att tilldelas en god man är lång, vilket medför att denne inte blivit utsedd när mötet äger rum samt att HVB- hemspersonalen, utifrån den nuvarande situationen ” är rätt belastad så det har inte alltid funnits utrymme för någon att vara med” (IN 2:3 s. 2).

Vid observationstillfället där det enbart saknades en förälder grundade sig detta på att den rådande relationen mellan föräldern och den unge var ansträngd och att föräldrarnas medverkande bedömdes kunna försvåra mötet (FA 3:1). Att föräldern ifråga inte deltog uttrycktes under mötet som en lättnad av den unge själv (FA 3:1).

Av ovan beskrivna mötessituationer vilket motsvarar 50 % studiens empiriska underlag urskiljs ett deltagande från merparten av yrkesrollerna i form av att vara fysiskt frånvarande. Av de tre observationer där HVB- hems personal samt god man saknades noterades att behovsområdena socialt uppträdande och känslö- och beteendemässig utveckling, vilka båda är punkter som förväntas behandlas under den unges livsområden, uteblev från samtliga mötestillfällen. Vid frågan om på vilket sätt utfallet av mötet kan komma att påverkas när någon part uteblir svarade socialsekreteraren:

De kan vara att information om ungdomen som är bra för boendet att känna till som inte kommer fram. Men de kan också bli positivt när boendet uteblir för då kan de våga vara ärlig...(paus)... Om gode mannen uteblir vet jag inte vad som kan vara positivt med det, de är nog mer negativt. Dom kan ju hjälpa till med vissa praktiska saker som socialtjänsten inte riktigt har tid att ta tag i eller så... (IN 2:2 s. 3).

I kontakten mellan den unge och socialsekreteraren finns en uttalad makt, Billqvist (1999) anför att insynen i dessa sammanhang är liten. Även Denvall (1999) poängterar detta och menar att klienten kan komma att behandlas på det

sätt professionen önskar, när insynen från omgivningen är begränsad. Frånvaron av både företrädare samt övriga yrkesroller i de observerande mötena kan därav medföra en ökad utsatthet för den unge. Då ungdomarna dessutom är minderårig dvs. under 18 år skall barnen enligt lag företrädas av en vårdnadshavare/ god man (SFS 1949:381).

Aktivt samt passivt deltagande

I de möten där endast socialsekreterare och den unge närvarade med telefontolk kunde ett aktivt deltagande urskiljas av båda parter, dels utifrån att de unga svarade upp på frågorna och berättade om sin situation. Socialsekreteraren uppträdde genomgående på ett engagerat sätt genom att denne lyhört uppmärksammade och följde upp det de unga berättade (FA 2:1, 2:2, 2:3). Det noterades även att socialsekreteraren återkommande bekräftade de ungas känslor genom att exempelvis svara *”Boendepersonalen har ju ansvar för er som bor på hemmet, men de har aldrig rätt att uttrycka sig på det sätt som du beskriver ”* (FA 2:2 s.2). Telefontolkens närvaro medförde att socialsekreteraren stundvis lutade sig fram mot högtalaren för att tolken skulle höra vad hen sa. Vid dessa observationstillfällen inleddes samtliga samtal med att socialsekreteraren, när tolk fanns närvarande vid telefon, informerade de unga om mötets syfte. Socialsekreteraren pratade med en lugn och tydlig röst medan hens blick studerade den unge (FA 2:1). Socialsekreteraren beskriver i efterföljande intervju att denna typ av möten ofta är styrt utifrån den information som behöver samlas in, men att det samtidigt är av vikt att vara empatisk samt försöka förmedla förståelse för de ungas utsatta situation (IN 2:3).

Vid ett av de observerade mötena där samtliga parter närvarade, pendlade socialsekreteraren från att inledningsvis inta en tydlig ordföranderoll där hen styrde upp mötet med att informera och ställa frågor till att efterhand inta en tillbakalutad ställning. Den tillbakalutade positionen utmärktes vid ett antal tillfällen genom att socialsekreteraren under tystnad, något tillbakalutad i fåtöljen studerade kommunikationen mellan kontaktpersonen och den unge under en längre tid (FA 1:1). Socialsekreterarens tystnad uppkom i samband med att det riktades frågor samt kritik till denne och kontaktpersonen över

behandlingsprogrammet, vilken då bemöttes av kontaktpersonen (ibid). I efterföljande intervju beskrev socialsekreteraren att hen valde att *"kliva tillbaka"* när samtalet bland annat berörde behandlingsprogrammet ifråga, utifrån att hen ansåg att kontaktpersonen besatt djupare kunskaper om detta. Efter att samtalet utmynnat i en längre tystnad, med en påtaglig spänd och utmattad stämning bröt socialsekreteraren tystnaden med en suck vilken åtföljdes av att denne sade *"jag tror vi får avsluta här"* (Citat s. 3). Hens blick studerade den unge för en stund och förflyttades därefter uppmärksamheten mot kontaktpersonen, vilken observant mötte socialsekreterarens blick. Under observationen deltog den unges föräldrar under tystnad, men svarade kort vid eventuella frågor från socialsekreteraren. Föräldrarna använde återkommande undvikande svar som exempelvis *"Nja, det vet jag väl inte om jag menade"* (FA 1:1 s.3). Vid dessa tillfällen uppstod en ansträngd tystnad i rummet, där de pågående samtalsämnena stannade av medan hastiga blickar utbyttes mellan deltagarna.

Att socialsekreterarens deltagande skiftar i uttryck från att leda samtalet till att backa tillbaka något under mötet, registrerades även vid två av observationstillfällena med socialsekreterare 3 (FA 3: 1 & 2). Vid båda mötena intog socialsekreteraren en tyst samt iakttagande position under samtalet men återförde samtidigt samtalet till dess syfte med jämna mellanrum genom att exempelvis avbryta med att säga *"om vi nu återgår till vårdplanen..."* eller *"vad jag kan minnas skrev jag att..."* (FA 3: 1 & 2). En uppmärksam skillnad mellan de två mötena var att socialsekreteraren vid ett av mötena flyttade över frågor till föreståndaren samt att föreståndaren intog en observerande roll mellan det att hen fick frågor. Vid det andra mötet tog den medverkande psykologen däremot ordet från början av mötet och förde en dialog tillsammans med föreståndaren samt den unge medan socialsekreteraren lyssnade samt antecknade. Samtidigt uppmärksammades det att socialsekreteraren förflyttade samtalsämnena utifrån genomförandeplanen samt mötets syfte genom att avbryta samtal med annat innehåll (FA 3:2). Socialsekreteraren ifråga uttryckte i efterföljande intervju denne medvetet lät psykologen ta ordet, då denne var intresserad av detta samt att detta var ett sätt

att främja mötet i en positiv inriktning utifrån att det rådde meningsskiljaktigheter mellan föräldern och socialsekreteraren (FA 3:2).

5.2 Samspelet med de andra

Att professionen har en ökad medvetenhet om hur denne agerar i mötet med andra, menar Denvall (1999) främjar kvalitén i professionens yrkesutövning. Socialstyrelsen (2008) framhäver även tydlighet av rollfördelningen i samarbetet som en viktig faktor för ett lyckat samarbete. Då den egna professionen utgör ett av de viktigaste verktygen i mötet med andra (Røkenes & Hansen, 2007). Dennes uppfattning samt inställning till mötet är därav av betydelse för att få en djupare förståelse av detta sammanhang. Detta avsnitt kommer därav att redogöra för den framkomna informationen från intervjuer samt observationer utifrån detta tema.

Socialsekreterarna tillfrågades efter observationerna hur kontakten uppfattades med övriga yrkesroller. Samtliga socialsekreterare svarade att kontakten fungerade bra (IN 1:1; IN 3: 1 & 2; IN 2:3).

Jag har mycket bra kontakt med HVB- hemmet, jag tycker vi försökte hjälpas åt för att mötet skulle bli så bra som möjligt. Vi jobbade i team och tillsammans, inte mot varandra (IN 1:1 s.1).

Ovan citerade kommentar är ett av de svar där interaktionen beskrivs som ett teamarbete. Ett annat uttryck för ett fungerande samarbete var att yrkesrollerna enligt socialsekreteraren ”*hakade i varandra*” i samtalet på ett sätt där föreståndaren följde upp och ställde frågor utifrån socialsekreterarens samtalsämne. Socialsekreteraren ifråga beskrev även att denne upplevde att föreståndaren ”*kände sig för*” vad hen kunde ta upp under mötet utifrån den respons socialsekreteraren gav (FA 3:1). Socialsekreterarens exempel av detta redogörs nedan:

När jag la mindre fokus på det hen frågade respekterade hen det och frågade inte vidare utan vi hakade på varandra i samtalsämnet, paus, jag upplevde att vi delade samma problembild om situationen. (IN 3:1 s.2)

Att samspelet mellan socialsekreterare och de närvarande yrkesrollerna summerades positivt kunde även urskiljas under observationstillfällena i både verbal samt icke verbal kommunikation (FA 1:1; FA 3:1 & 2). Dels kunde ovanstående redogörelse uppfattas utifrån att föreståndaren exempelvis vid ett tillfälle, hastigt vände blicken mot socialsekreteraren medan denne med ett frågande tonfall utbrast ” *Har de varit någon incident på ...*”(Citat s.2). Samtidigt flyttades även kroppshållningen mot socialsekreteraren vilken mötte hans blick, samt svarade ” *ja, vad jag förstår har de haft en oväntad påhälsning. Men som jag sa så...* ” (Citat s. 2). Socialsekreteraren bekräftade genom ovanstående citat föreståndares fråga samtidigt som denne genom att betona ”*Men*”, förde mötet vidare i en annan samtalsriktning (FA 3:1). Ytterligare tecken på samarbete kunde urskiljas genom att yrkesrollerna innan mötet planerade hur de skulle gå tillväga för att hålla en positiv samt framåtsträvande anda (FA 3:2).

Vid frågan om vad socialsekreterarna ansåg som betydelsefulla faktorer för ett bra möte uttryckte en av socialsekreterarna vikten av att yrkesrollerna har ”*respekt för varandras yrkeskunskaper*” samt den kunskap och kompetens professionen ifråga har (IN 3:1 s.3). Ytterligare faktorer vilka framhölls som betydelsefull i professionens agerande var dels att denne ifråga besitter kunskap samt kompetens om den egna yrkesrollen samt förberedelse inför mötet (FA 2:1; FA 1:1).

5.3 Att greppa en svåråtkommen verklighet

Mötet ifråga kan i många avseenden vara mer komplex än det många gånger uppfattas på grund av påverkan av både innehållet samt den sociala komplexitet som råder (Meuwisse, Sunesson & Swärd, 2006; Johansson, 2006). När en individ kommunicerar med andra överförs budskap mellan dessa på ett flertal nivåer samtidigt. Då personen ifråga inte kan se vad den andre upplever, uppstår ibland situationer där individerna inte vet hur de skall se på varandra och innebörden i samtalet (Watzlawick, Beavin & Jackson, 1967; Røkenes & Hansen, 2007). Detta menar Røkenes (2007) vilken även refererar till Watzlawick m.fl. (1967) är faktorer vilka kan utmynna i missförstånd, feltolkningar samt konflikter. Medvetenhet om de faktorer vilka

kan försvåra samspelet, är därför av vikt för att både förstå samt kunna påverka vad som sker i interaktionen (Denvall, 1999). Detta avsnitt kommer därav att presentera observations- samt intervju material utifrån detta tema.

Åkerström (2011) uttrycker att det i flera fall förekommer konkurrens samt jämförelser mellan olika yrkesroller i mötet med klienter. Att det förekommer konflikter samt jämförelser mellan yrkesrollerna är inget denna studie visat på. Däremot framkommer andra former av faktorer vilka i olika omfattning kan komma att försvåra mötet (FA 3:3; FA 1:1; FA 2:1). En av socialsekreterarna berättade i en efterföljande intervju att den rådande bristen av HVB- hems platser för ensamkommande flyktingbarn samt godemän, medför svårigheter att ställa krav på befintliga aktörer. Detta eftersom platsbristen ökar belastningen för de tillgängliga organisationerna (FA 3:3).

Förstår vi varandra: balansen mellan det formella och informella

Under ett flertal observationer uppmärksammades skillnader i professionernas tonfall och val av ord beroende på vem de kommunicerade med (FA 3:1 & 2; FA 1:1). När professionerna talade med varandra användes ett alldagligt språk men något mer formellt betoning. Det formella röstläget utifrån mötessammanhanget vilket utmärktes genom tydlighet, användes av samtliga socialsekreterare (FA 1:1; FA 2:1-3; FA 3:1 & 2). Något frekvent förekommande var användandet av att både socialsekreterarna samt föreståndarna samtalade utifrån ett ”jag” perspektiv *”Vad jag kan minnas...”*(FA3:1 s.2), *”Jag tänker att...”* (FA 1:1 s. 2), *”Jag tycker att det låter som att även du kan behöva arbeta med självinsikt”* (FA 3:2 s. 3).

Vid två observationstillfällen upplevdes en förändring av föreståndarnas röstläge och val av ord när de talade direkt till de unga samt om denne ifråga. Nedan återges två citat från olika observationstillfällen, vilka illustrerar detta:

Föreståndaren använder en bredare accent och betoning på vokaler av orden när denne börjar berätta om den unges tillvaro. Språket upplevdes stundvis ungdomligt med en blandning av talspråk som exempelvis *”liksom”, ”ju”, ”typ”, ”ciggen”, ”snodde (dvs. snatta)” du liksom bara satt igång” ” och då tänkte ja bara, men Wow”*. Under beskrivningen intog hen en lätt

tillbakalutad ställning men med korsade ben och rak hållning. Blicken riktades huvudsakligen direkt mot den unge med en frågande/ inbjudande blick medan hen beskrev dennes tillvaro (FA 3:1 s. 1).

Föreståndaren talar med klar och tydlig stämma om hur personalen arbetat med vårdplanen, samtidigt som denne gestikulerar med händerna. Vid de tillfällen föreståndaren kommunicerar direkt till den unge förändras dennes röstläge. När området morgonrutiner kommer upp på dagordningen uppstår en snabb ordväxling mellan den unge och dennes förälder. Föreståndaren avbryter med ett glatt och tydligt utbrista: ” *fast när jag kom vid sju en morgon möttes jag av en klarvaken solstråle som doftande som en nyponros... eller hur?*”. Samtidigt ger hen med ett leende den unge en lätt knuff på axeln, vilken besvaras med ett leende. (FA 3:2 s. 3).

Vid båda observationerna används informella uttryck i form av talspråk samt metaforiska ord. Vid mötestillfället där föreståndaren berättade om den unges tillvaro var röstläget klart och tydligt, medan orden och betoningen av dessa var konkret och ungdomlig (FA 3:1). Föreståndaren vid observationstillfälle två hade ett mjukare röstläge när denne talade till den unge till skillnad från de tillfällen hen kommunicerade med övriga deltagare (FA 3:2).

När det oväntade knackar på

Billqvist (1999) beskriver att de möten vilka utvecklas på ett sätt som inte förväntats av socialsekreteraren kan resultera i att det uppstår en osäkerhet, där både socialsekreteraren kan känna en otrygghet i yrkesrollen och att klienten kan känna obehag. Detta medför vidare att interaktionen i mötet kan påverkas negativt (ibid).

Vid två observationstillfällen utvecklades mötena i en riktning vilken inte förväntats av socialsekreterarna. I ett av fallen beslutade socialsekreteraren att avbryta mötet utifrån att det utvecklats en spänd och destruktiv anda i rummet vilken inte gick att bryta. Den unge upplevdes befinna sig i affekt utifrån de uppkomna meningsskiljaktigheterna. Kontaktpersonen och socialsekreteraren bemötte den unges frustration genom att verbalt bekräfta den unges känsla samt möta denne i de synpunkter som framfördes genom att exempelvis fråga

” *Men vad är det som du inte tycker fungerar här* ” (Citat s. 2). Under mötet noterades det att pauser av tystnad infann sig mellan meningsutbytena, där samtliga deltagare observerade varandra (FA 1:1).

Vid ett annat mötestillfälle uttrycktes ointresse hos den unge över mötets egentliga innebörd vilket uttrycktes med att konsekvent byta samtalsspår, utebli med svar på frågor samt genom att sucka etc. (FA 3:1). Socialsekreteraren hanterade detta genom att frångå mötesordningen och möta den unge i tankar och funderingar som denne hade för att sedan föra tillbaka parterna till huvudämnet. Efter ett antal sådana försök valde socialsekreteraren att rikta om frågan till föreståndaren för på så vis föra mötet vidare (FA 3:1). Då även detta möte inte gick att föra vidare i en positiv samtalsriktning, valde socialsekreteraren att avbryta genom att snabbt tittat på klockan och därefter utbrista: ”*Vi stannar här, jag tror inte att vi kommer längre idag*” samt tillägga ”*Det blir jobbigt att sitta så länge...*” (Citat s. 3). Socialsekreteraren uttryckte i efterföljande intervju att mötet ” *var svårbegripligt*” samt att socialsekreteraren menade att mötet skulle ha utformats på ett tydligare samt konkretare sätt genom att denne exempelvis ritat upp de ämnen som berördes under samtalet för att på så sätt lättare förklara helheten för den unge (FA 3:1).

5.4 Analys av resultatet

Genom att studera mötet ur Hewitts (2003) perspektiv kan deltagarna i mötet och deras handlingar förstås utifrån den uppkomna dynamiken dem emellan. De observerade mötena samt intervjuerna kommer därför att brytas ned i olika delar och förklaras utifrån symboliska samt dramaturgiska begrepp med hjälp av ett hermeneutiskt angreppssätt. Dessa delar kommer att tolkas växelvis med sammanhangets helhet genom de teoretiska utgångspunkterna samt tidigare forskning för att uppnå en enhetlig förståelse av sambandet mellan delarna och helheten (Alvesson & Sköldberg, 2008).

Välviljans konsekvenser

Från det ögonblick deltagarna i uppföljningsmötet träffas tillskrivs individerna ifråga till olika så kallade *sociala objekt*. Det sociala objekt individerna kommer att betraktas utifrån påverkas både av dennes och övriga individers tidigare

kännedom om varandra, syftet med mötet i kombination med tidigare erfarenheter från liknande situationer (Hewitt, 2003; Charon, 2010). Med andra ord kan detta förstås som att socialsekreterarens erfarenhet samt kunskap om mötesformen och de andra deltagarna kommer att påverka dennes agerande och hur personen ifråga ser på sig själv och de andra. Desamma gäller även för de andra deltagarna.

Till skillnad från den vardagliga interaktionen inrymmer detta sammanhang en formell karaktär med givna *sociala roller*, där var och en av de närvarande förväntas agera på ett ur sammanhanget givet sätt. Hewitt (2003) beskriver att individens verklighet är sammankopplad med hur denne definierar sammanhanget. Deltagarnas förmåga att definiera situationens syfte har därför betydelse för hur individerna kommer att agera. Att tydliggöra rollfördelningen vid sammankomsten är därför av vikt för att undvika oro samt eventuella missförstånd. Detta poängteras även av Socialstyrelsen (2008) vilka menar att detta är nödvändigt för att utveckla ett givande samarbete. Att föreståndare samt godemän uteblev vid 50 % av mötestillfällena kan med hjälp av individens sätt att definiera situationen, tolkas utifrån att dessa saknat kunskap om den egna betydelsen i mötet. Samtidigt kan frånvaron även grunda sig på ett ointresse eller tidsbrist, vilket visat sig vara fallet i tidigare studier (Schwartzman, 1989; Basic, Thelander & Åkerström, 2009). Ett uteblivet deltagande av yrkesroller utan uppenbar orsak kan därför tolkas som ett ointresse. I det fall de frånvarande tillskrivs som sociala objekt vilka är ointresserade av sammanhanget, får denne betydelse för den bild de övriga deltagare skapar om sig själva som objekt. Betraktas detta utifrån deltagarnas skapande av sitt ”jag”, kan frånvaron med antagandet av att det grundar sig i ett ointresse påverka deltagarnas värdering av det egna jaget, utifrån responsen som helt uteblivit. Upplever socialsekreteraren en osäkerhet i sin roll i kombination med låg självkänsla kan frånvaron utifrån ointresse medföra att denne nervärderar det egna jaget. Detta kan resultera i att socialsekreteraren utstrålar en osäkerhet vilket vidare kan påverka mötet negativt (Billquist, 1999), beroende på professionens förmåga att framställa sig i den förväntade rollen. Hewitt (2003) menar samtidigt att individen är olika *jag* inför olika andra. Upplevelsen om det egna *jaget* varierar därför utifrån vilka personer

som befinner sig i personens närhet. Socialsekreterarens uppfattning om att boendepersonalen troligtvis hade närvarat om hen krävt detta (IN 2:1), indikerar däremot på att frånvaron grundar sig på okunskap om betydelsen av samtligas närvaro hos båda yrkesgrupperna.

Socialsekreterares bild av den unge som objekt skapas både utifrån hur denne uppträder, hur situationen ser ut samt vilka som deltar (Hewitt 2003). Vid de observationstillfällen där endast socialsekreteraren samt den unge närvarade, påverka bilden av den unge utifrån den interaktion som uppstår dem emellan. Inkluderas Goffmans ”jag” perspektiv i sammanhanget, där individen medvetet visar upp den bild denne vill att omgivningen betrakta denne, möjliggör frånvaron att den unge fritt kan välja att framställa sig på det sätt denne vill. I det fall godeman samt föreståndare deltagit i mötet hade socialsekreterarens bild av den unge troligtvis påverkats av dessa individers agerande och föreställning av både den unge och socialsekreteraren. Med andra ord kan detta förstås som att bilden av den unges tillvaro samt behov i situationer där denne exempelvis har en drivande god man eller engagerad personal närvarande vid mötet, påverkar socialsekreterarens bedömning. Situationerna enligt ovan skulle därav kunna medföra att socialsekreterarens bild av den unge som objekt, utifrån frånvaron av de övriga yrkesrollerna framställs som ”mer utsatt”, till skillnad mot att den unge exempelvis företräts av en drivande god man. Samtidigt kan detta även medföra att föreställningen kan bli skev utifrån att situationen endast betraktas utifrån den bild den unge väljer att visa. Skillnaden i yrkesrollernas deltagande skulle därav kunna medföra en orättvis bedömning, utifrån att föreställningen av de ungas verklighet påverkas både positivt samt negativt utifrån deltagandets skepnad. Att frånvaron i dessa situationer bidragit till någon skillnad i socialsekreterarens bedömning går däremot inte att uttala sig om.

I tidigare vetenskapliga studier framhävs den begränsade möjligheten till insyn i mötet som en risk vilken kan medföra att socialarbetaren utifrån sin maktposition kan behandla individen på det sätt denne önskar (Billquist, 1999; Denvall, 2000). Socialsekreterarens förklaring att boendepersonalen ”*är rätt belastad så det har inte alltid funnits utrymme för någon att vara med*, kan

genom ordens symboliska betydelse tolkas med hänsyn att professionen utifrån dennes perspektiv i välvilja försöker att skapa en fungerade arbetssituation utifrån den pressade situationen. Samtidigt kan ordens symboliska mening utifrån socialarbetarens perspektiv även förstås som att välviljan genom förståelsen agerar i kombination med eventuell okunskap om rollernas betydelse, vilket medför att den unges rättigheter undermineras till följd av hög arbetsbelastning. Socialsekreterarens svar på tänkbara konsekvenser vilken citeras nedan kan samtidigt tolkas utifrån att det finns en medvetenhet att det är en nackdel att de ungas företrädare uteblir, men att professionen samtidigt väljer att ”se mellan fingrarna”.

Om gode mannen uteblir vet jag inte vad som kan vara positivt med det, det är nog mer negativt. Dom kan ju hjälpa till med vissa praktiska saker som socialtjänsten inte riktigt har tid att ta tag i eller så... (IN 2:2 s. 2).

Likaså kan frånvaron förstås som att socialarbetarens roll i sammanhanget utifrån dennes förväntade skyldigheter vilka medföljer i dennes *sociala roll*, blir svårhanterlig utifrån att denne i vissa avseenden tvingas överta de andra yrkesrollernas ansvarsområden. Socialsekreterarens handlande kan vidare förklaras som en effekt av gruppens inverkan på dennes agerande. Charon (2010) menar att individens handlingar utformas i samspelet med sin omgivning, där gruppen lär sig av varandra samt att möjligheten för dessa att ta del av varandras egenskaper utifrån samarbetet är den viktigaste beståndsdelen. Trycket från gruppen kan medföra att individen agerar på ett för denne irrationellt sätt. Socialarbetarens inställning i sammanhanget kan betraktat utifrån *gruppens* betydelse, därför ha påverkats av både organisationens direktiv, de övriga socialarbetarnas normativa föreställning samt de frånvarande yrkesrollerna. Med hjälp av Goffmans dramaturgiska perspektiv kan socialarbetarnas skilda uppfattning förstås genom att betrakta dessa som regissörer i framställningen av scenen. Då socialarbetarnas uppfattning av kontexten skapar ramen för dennes publik och medspelare, dvs. de övriga deltagarna. Ett framträdande utan betydelsefulla motspelare kan å ena sidan medföra att mötet kan improviseras helt utifrån de förutsättningar socialarbetaren önskar. Detta möjliggör både att denne kan känna sig tryggare

i sin roll samtidigt som definitionen av den unge endast utgörs av den egna uppfattningen i kombination med den bild den unge ger. Å andra sidan kan detta medföra att denne får en tyngre roll att bära i förhållande till den unge, då socialarbetare i frånvaron av de andra tvingas axla en del av de andra yrkesrollernas uppgifter. Detta kan i förläningen bidra till en ökad utsatthet för den unge då dennes lagstadgade rättigheter försummas, då denne deltar i möten utan företrädare.

De kan vara att information om ungdomen som är bra för boendet att känna till som inte kommer fram. Men de kan också bli positivt när boendet uteblir för då kan de våga vara ärlig...(paus)...(IN 2:2 s.3)

Utifrån socialarbetarens perspektiv kan innebörden i citatet ovan förstås som om denne värnar om den unges rätt till delaktighet samt att få berätta om sin livssituation. Att helt utesluta dialogen med vårdgivaren för att den unge skall ges utrymme att vara ”ärlig” kan samtidigt med hjälp av Goffmans syn på konstruktionen av ”jaget”, där individen medvetet framställer sig på det sätt denne vill att omgivningen ska uppfatta, förstås som att det möjliggör att denne framställer sig som denne vill. Detta kan vidare resultera i att den unge exempelvis över- eller underdriver sin situation. Dock framgår det genom observationerna att detta förhållningssätt samtidigt medför att centrala behovsområden såsom socialt uppträdande samt känslö- och beteendemässig utveckling förblev obehandlade. Kvalitetssäkrandet av arbetet försvåras utifrån att dialogen mellan deltagarna uteblir.

Symbolisk interaktionism synliggör hur interaktionen mellan individer fungerar. Att betrakta situationen ur Goffmans teaterscen ger ytterligare ett perspektiv med fler inverkanse aspekter. Likväl som socialsekreteraren skapat en uppfattning om hur denne skall uttrycka sig för att få ett specifikt gensvar har även övriga deltagare sannolikt gjort detsamma. Professionernas sätt att uttrycka sig genom att tala genom: ”Vad jag kan minnas...” (FA 3:1 s.2), ”Jag tänker att...” (FA 1:1 s.2), ”Jag tycker att det låter som att även du kan behöva arbeta med självinsikt” (FA 3:2 s.3). Kan förstås som ett sätt att

framställa sig utifrån en ansvarstagande position vilken förväntas utifrån dennes *sociala roll* i form av ledare i samtalet.

Att möta den andre där denne befinner sig

Utifrån Goffmans dramaturgi kan föreståndarens agerande tolkas som att föreståndaren har kännedom om hur denne skall agera samt uttrycka sig för att få den unge att ge ett visst gensvar, i detta avseende med förhoppningen att väcka intresse. Föreståndarens sätt att kommunicera genom slang uttryck skulle å andra sidan även kunna tolkas som en form av rolldisstans till den sociala roll denne har för tillfället, det vill säga att denne medvetet valt att kliva ifrån sin förväntade position. Goffman (2014) menar individen ifråga då kan välja att fritt improvisera en del av framträdandet under förutsättning att denne har en tilltro till sig själv, i annat fall riskerar rollens trovärdighet att förloras. Uppstår ett så kallat symboliskt snedsteg i samband med detta framträdande i form av exempelvis felsägningar eller att framtoningen genom röstläge eller kroppshållning utstrålar osäkerhet kan det istället medföra att den unge i detta fall upplever denne som löjlig. Utifrån Hewitts (2003) perspektiv kan denna typ av agerande betraktas som ett rollövertagande dvs. agerar vi utifrån uppfattningen av andra individers agerande, där personen ifråga genom inlevelse tar in den andra individens perspektiv av verkligheten. Hewitt (2003) menar att *rollövertagandet* är en grund i all mänsklig interaktion då förmågan att skapa en uppfattning om omgivningens upplevda tankar och känslor möjliggör kommunikation mellan individer. Detta skulle med andra ord kunna tolkas som att föreståndaren i beskrivningen av unge genom att uttrycka sig som denne skapar en uppfattning utifrån den unges perspektiv. Deltagarna vilka interagerar med varandra behöver tolka symbolerna eller de sociala objekten på samma sätt för att förstå varandra (Hewitt, 2003).

Billqvist (1999) pekar i sin studie på att socialsekreteraren bygger upp och recenserar hur mötet kommer att bli innan, utifrån egna uppfattningar samt tidigare erfarenheter. Vilken kan ses som en typ av förberedelse, När mötet sker på ett sätt som inte förväntats kan socialsekreteraren känna en otrygghet i sin roll. Enligt Billqvist (1999) kan detta innebära att även klienten känner obehag. Huruvida socialsekreterarna upplevde en osäkerhet i den egna rollen vid de två mötesobservationer som avbröts går inte att uttala sig om. Utifrån

Goffmans dramaturgiska perspektiv kan socialsekreterarnas agerande tolkas utifrån ett framträdande, där professionerna medvetet väljer att framställa sig själv på ett visst sätt. Därav kan det vara möjligt att socialsekreterarna valt att visa upp en lugn framtoning trots att det funnits en osäkerhet. Förmågan att göra detta på ett bra sätt kräver däremot kunskap hur denne skall agera i enighet med rollen (Goffman, 2014). Socialsekreteraren bekräftade själv att mötet inte blev på ett sätt hen förväntat samt att hen valde att *"kliva tillbaka"* när samtalet bland annat berörde behandlingsprogrammet ifråga. Detta utifrån att hen ansåg att kontaktpersonen besatt djupare kunskaper om detta. Tystnaden från socialsekreteraren kan å ena sidan uppfattas som en osäkerhet hos övriga deltagare beroende på de signaler som uppfattats utifrån dennes kroppshållning samt mimik. Å andra sidan kan detta även betraktas som ett sätt att regissera mötet genom att använda sig av varandras kunskaper inom gruppen.

"Vi stannar här, jag tror inte att vi kommer längre idag" samt tillägga *"Det blir jobbigt att sitta så länge..."* (Citat s. 3). Tolkningen av de signaler socialsekreteraren sänder genom de verbala uttrycken sänder, kan uppfattas på ett sympatiskt sätt samtidigt som "tror" kan medföra att denne uppfattas som osäker i sitt beslut. Kombinationen av tonfall och kroppsspråk har stor betydelse för hur budskapet under framträdandet tas emot av övriga deltagare. Mötesituationerna vilka avbrutits av socialsekreterarna kan tolkas som att det uppstått svårigheter för deltagarna att definiera vilken situation de befinner sig och att de därför hänvisar till olika symboler. Kollisionen mellan deltagarnas skilda uppfattning om syftet kan enligt Hewitts perspektiv (2006) resultera till en spärr vilken medför att kommunikationen blir obegriplig.

6 Diskussion

Syftet med uppsatsen har varit att beskriva samt analysera mötet mellan de olika yrkesrollerna ur ett mikroperspektiv, med fokus på professionernas agerande i samspelet samt skapa en förståelse för hur dessa kan komma att påverka mötets utfall. Av resultatet framgår att socialarbetare trots medvetenheten om vikten av deltagarnas betydelse i mötet, i vissa avseenden ”ser mellan fingrarna” i förhållande till lagstiftningen. Orsakerna bakom detta tycks vara en kombination av omgivningens påverkan på den egna individen i kombination med hög arbetsbelastning och bristande resurser. Denna typ av möteskultur medför utifrån rådande verklighet både konsekvenser för socialsekreteraren, i form av att denne får en tyngre roll att bära samtidigt som de ungas rättigheter undermineras. Professionernas skiftande deltagande i möten kan medföra att bedömningen av individens behov och livssituation grundas utifrån olika villkor. Ytterligare konsekvenser som uppstår till följd av att betydelsefulla yrkesgruppers frånvaro accepteras, är att kvalitetsutvecklingen av socialtjänstens arbete bromsas. Detta på grund av att frånvaron dels försvårar möjligheten till verksamhetsuppföljning samtidigt som insynen minskas. Med andra ord kan detta möjliggöra att även maktrelationen i mötet förblir ogranskad.

I en tid där det sociala arbetets praktik står inför stora utmaningar såväl nationellt som globalt, är socialarbetarens kunskap och agerande i yrkesutövandet viktigare än någonsin. Detta eftersom socialarbetarens primära uppdrag är att verka för förändring samt främja individens livsvillkor och rättigheter till det bättre. Att med andra ord utmana den rådande makten till skydd för individens rättigheter. De forskare vilka studerat professionella möten hävdar starkt att socialarbetarens framtoning av den egna rollen är avgörande för att skapa förtroendefulla och givande möten med såväl individen ifråga som i kontakten med andra yrkesroller. Samtidigt indikerar ett flertal vetenskapliga studier på att professioner inte agerar i enighet med vad som förväntas. Detta trots att det genomgående finns en inneboende välvilja. Dilemmat tycks uppstå i konflikten av att å ena sidan företräda individen, samtidigt som socialarbetaren å andra sidan skall anpassa sig till organisatoriska direktiv och tillgängliga resurser. Fenomenet kan även vara en

följdeffekt av det minskade utrymmet till självreflektion samt handledning i yrkesutövningen. Med andra ord förbises lagen i vissa avseenden med antagandet om att professionens agerande går i enighet med individens bästa. Frågan är dock vilka långtgående effekter som uppstår till följd av att socialarbetare enligt min mening tvingas vända ut och in på både sig själv och sin omgivning i kampen mot bristande tid, hög arbetsbelastning samt knappa resurser.

Professionens skyldighet av att stanna upp och kritiskt reflektera över hur dennes agerande påverkar såväl bedömningen som individen ifråga, är avgörande för att utföra ett bra arbete på både lång och kort sikt. För att åskådliggöra de problemområden som utgör ett hot i det fördolda, i arbetet mot ett kunskapsbaserat samt rättssäkert arbete, är vidare fältstudier inom området genom exempelvis videodokumentation samt kommunikationsanalys nödvändigt. Den faktiska verkligheten och det sätt professionen väljer att agera behöver synliggöras för att öka medvetenheten samt kunskapen om effekten av det egna handlandet. Underskattas prioriteringen av detta område, trots insikten om de sociala strukturernas påverkan på individens agerande i samspelet med omgivningen, ökar risken att professionens förhållningssätt försvagas.

6.1 Reflektion av min roll

Att förhålla sig kritisk till min roll samt löpande under studien granska de egna värderingarnas påverkan av materialet, har upplevts svårt men samtidigt lärorikt. De svårigheter samt hinder som påträffats i min roll som observatör har främst utgjorts av den egna erfarenheten som socialsekreterare under både praktikperioder samt tjänstgöring i yrkesrollen. Samtidigt har dessa erfarenheter ändå utgjort en betydelsefull förkunskap om fältet, vilket enligt min mening varit till fördel under reflektionsarbetet. Vid det första observationstillfället uppstod en "inre strid" i försöket att inta ett grundlöst perspektiv, då jag näst intill instinktivt identifierade mig med socialsekreteraren och dennes perspektiv. Svårigheten att förhålla sig som utomstående betraktare, resulterade i att öppenheten för fältet inledningsvis begränsades av min inre rollkonflikt. En del av underlaget i studien kan till

följd av detta, därför ha förlorat betydelsefull information från mötet. Under reflektionsarbetet infanns insikten om att tolkningen samt värdering av individernas agerande influerats av det egna professions perspektiv. Ett exempel på detta är vid det tillfälle där föräldrarnas agerande betraktas som ett undvikande beteende. Utan dessa kunskaper hade detta troligtvis tolkats som avståndstagande eller metodiskt.

Att tolkningarna av mötesobservationerna är präglad av min förförståelse och de kunskaper som erhållits sedan tidigare går att bortse ifrån. Med beaktande av att alla individer är selektiv i det vi uppfattar av ett sammanhang är det omöjligt att uppnå helt värderingsfria tolkningar. Balansen mellan förkunskap, öppenhet och självinsikt är av betydelse för vad studien kan komma att generera. En viktig del i denna studie har därför varit att reflektera över hur och i vilka sammanhang de egna föreställningarna påverkat resultatet. Genom att tillämpa en kritisk reflektion av de egna värderingarna och materialet genom hela processen, ökar möjligheten att materialet framställs ur de studerades perspektiv.

Denna studie har varit en stor utmaning vilken bidragit till en personlighetsutveckling i processen att försöka förstå hur, samt vilka fördomar vilken ligger till grund för min självförståelse.

6.2 Metoddiskussion

För att besvara syftet tillämpades en etnografisk metod där deltagande observationer samt uppföljningsintervjuer kombinerades för att skapa en trovärdig återgivning, som även granskats av de deltagande socialsekreterarna. Utifrån den tidsrymd vilken fanns tillgänglig bedömdes nio observationer fördelat på tre socialsekreterare som tillräckligt för att uppnå en teoretisk mättnad. Tre av nio planerade observationer kunde dock inte genomföras på grund av oförutsedda omständigheter. Studiens empiri bedöms däremot ändå som tillräcklig för att skapa en förståelse om sammanhanget, utifrån att innehållet i materialet tydligt beskriver fenomenet som studerats. Syftet har utifrån den metodologiska ansatsen selektivt avgränsats först efter att det empiriska materialet inhämtats, då det på förhand är svårt att utläsa vad

observationerna kan komma att generera. Då observationerna samt intervjuerna påvisade gemensamma mönster gällande yrkesrollernas olika sätt att delta, formulerades frågeställningarna utifrån vilka tänkbara konsekvenser detta kan medföra, eventuella svårigheter samt professionens egen uppfattning om samarbetet.

Studien har studerat det den avsåg att göra utifrån syfte samt frågeställningar, där tillvägagångssätt samt resultat återgivits med saklighet och precision. Metodvalet i studien lämpade sig för dess syfte och frågeställning likväl som de teoretiska utgångspunkterna. Detta då de tillsammans skapar ett verktyg till att skapa en förståelse av hur individernas handlande samt agerande kan förstås i den verklighet de befinner sig i. Fördelen med att använda sig av både observationer och intervjuer är att det faktiska handlandet som uppstår i mötet kan vävas samman med individens egen uppfattning. Både Fagen (2005) och Wiberg (2002) poängterar att dessa verktyg tillsammans skapar en faktisk historia, vilken återspeglar hur individen önskar att framställa sig själv. Att enbart använda sig av intervjuer eller observationer anses därav inte lämpligt, då det skulle medföra svårigheter att återge en tydlig bild av det faktiska mötet.

Då studiens empiri kontrollerats av både de studerade socialsekreterarna samt genom dialog med andra yrkesprofessioner stärks validiteten dvs. tolkningarnas giltighet. Att varje möte är unikt i dess slag och inte går att i exakthet upprepas på nytt, är av vikt att komma ihåg vid granskning av studiens kvalitet. Mötets unika variation är därav i sig enkom ett skäl till att detta område är av vikt att studera. Ökar kunskapen om hur professionen kan agera i olika sammanhang och de faktorer som påverkar detta, skapas en möjlighet att skapa ytterligare verktyg att stärka både medvetenheten och kompetensen bland yrkesrollerna. Samtidigt kan dessa typer av studier även underbygga den befintliga kunskapen om vikten av kritisk självreflektion samt handledning i yrkesutövandet, som avgörande för utvecklingen av ett kvalitetssäkert arbete.

Referenslista

Augustsson, G. (2007). *Socialpsykologins ansikten*. Lund: Studentlitteratur.

Alvesson, M. & Sköldböck, K. (2005). *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.

Backman, J. (2011). *Rapporter och uppsatser* (2:a Uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Basic, G., Thelander, J., & Åkerström, M. (2009). Vårdkedja för ungdomar eller professionella? Stockholm: Statens institutionsstyrelse.

Bergmark, Å., & Lundström, T. (2005). Med förenade krafter? *Socionomernas forskningssupplement*, (17), 2-11.

Billquist, L. (1999). *Rummet, mötet och ritualerna. En studie av socialbyrå, klientarbetet och klientskapet*. Göteborg: Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.

Boden, D. (1994). The business of talk: organizations in action. Cambridge: *Polity Press*, 18(3), 544-545.

Brechin, A., Brown, H., & Eby, M. (2000). Critical practice in health and social care. Thousands Oaks, Calif, *SAGE*, 25-47.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.

Börjesson, M., & Palmblad, E. (2003). *I problembarnens tid. Förnuftets moraliska ordning*. Stockholm: Carlssons Bokförlag.

Carlsson, B. (2005). *Hjälpprocesser i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Charon, J.M. (2010). *Symbolic Interactionism. An Introduction, An Interpretation, An Integration* (10: t ed.). USA: Pearsson.

Danemark, B. (2005). *Samverkan: Himmel eller helvete*. Stockholm: Gothia.

Dellgran, P., & Höjer, S. (2000). *Kunskapsbildning, akademisering och professionalisering i socialt arbete*. Institutionen för socialt arbete. Göteborg: Göteborgs universitet.

Denvall, V., Munther, A-K., & Trunnerup, A. (1999). *Möten med Anna: Vännen, socialarbetaren och forskaren*. Lund: Studentlitteratur.

Fangen, K. (2005). *DELTAGANDE OBSERVATION*. Stockholm: Liber.

Goffman, E. (2014). *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik* (6:e Uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Hewitt. P. J. (2003). *Self and Society. A Symbolic Interactionist Social Psychology* (9: t ed.). USA: Pearson Education, Inc.

Pithouse, A. (1985). Poor Visibility: Case talk and collegial assessment in a social work office. *Work and Occupations*, 12(1), 77-89.

Prop. 2012/13:10. *Stärkt stöd och skydd för barn och unga*. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/rattsdokument/proposition/2012/09/prop.-20121310/>

Røkenes, O.H., & Hanssen, P.H. (2007). *Bära eller brista. Och relationer i arbetet med människor* (2:a Uppl.). Malmö: Gleerups.

Schwartzman, H. (1989). *The Meeting – Gatherings in Organizations and Communities*. New York and London: Plenum Press.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Stockholm: Nordstedts juridik.

SFS 1949:381. *Föräldrabalk*. Stockholm: Nordstedts juridik.

Socialstyrelsen. (2008). *Samverkan i re/habiliteringhabilitering- en vägledning*. Västerås: Socialstyrelsen.

SOSFS 2011:9. *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete*. Västerås: Socialstyrelsen.

Svennevig, J. (2012). Interaction in workplace meetings. *SAGE journals*, 14(1), 3-10. Doi: 10.1177/1461445611427203

Törnquist, A. (2004). *Mellan relation och resultat: utvärdering och kunskapsbildning på socialkontor*. Göteborg: Institutionen för socialt arbete.

Vetenskapliga rådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapliga rådet.

Watzlawick, P., Beavin, J.H., & Jackson, D.D. (1967). *Pragmatics of Human Communication*. London: Faber and Faber.

Wiberg, K. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Åkerström, M. (2011). Möteskultur i ungdomsvården. *Socialvetenskaplig tidskrift ,tidskrift*, (3), 186-203.

Otryckta källor

FA 1:1 Observationsdatum 2015-12-04, kl. 10:00- 11:45

FA 2:1 Observationsdatum 2015-12-02, kl. 09:00-09:55

FA 2:2 & 3 Observationsdatum 2015-12- 09, kl. 09:00-09:50, 13:00-14:00

FA 3:1 Observationsdatum 2015-12-10, kl. 14:00-15:30

FA 3:2 Observationsdatum 2015-12-17, kl.13:00-14:30

Intervjuer

IN 1:1 Intervju socialsekreterare 1 tillfälle 1 genomförd: 2015-12-04

IN 2:1 Intervju socialsekreterare 2 tillfälle 1 genomförd: 2015-12-03

IN 2: 2 & 3 Intervju socialsekreterare 2 tillfälle 2 & 3 genomförd: 2015-12-09

IN 3:1 Intervju socialsekreterare 3 tillfälle 1 genomförd: 2015-12-10

IN 3:2 Intervju socialsekreterare 3 tillfälle 2 genomförd: 2015-12-17

Bilaga 1

Informationsbrev till dig som medverkare socialsekreterare

Hej!

Mitt namn är Lina Andersen och jag studerar termin sex vid mittuniversitetet i Östersund. Under hösten 2015 kommer jag att skriva mitt examensarbete vilken kommer att handla om möten mellan olika yrkesprofessioner i socialt arbete.

Syftet med mitt arbete är att studera den möteskultur och de samspelelmönster som utvecklas mellan yrkesrollerna.

Därav har jag en önskan om att få följa dig som socialsekreterare vid tre olika uppföljningsmöten med ungdomar som placerats vid HVB hem. Samt även i nära anslutning till varje möte genomföra korta uppföljningsintervjuer med dig som socialarbetare i cirka 15-20 min. Om det är möjligt vill jag under uppföljningsintervjun spela in vårt samtal, detta för att jag på bästa sätt skall kunna transkribera materialet.

Vid mötesobservationerna vill jag studera den möteskultur som uppstår mellan de olika deltagande yrkesrollerna, därför kommer eventuell information som framkommer om deltagarna inte att beröras i mitt material. Deltagarna kommer att ges information om syftet med arbetet samt få möjlighet att lämna ett formellt samtycke till min medverkan.

Anteckningarna kommer att sammanställas och du som socialsekreterare kommer därefter att få ta del av materialet, för möjlighet att lämna synpunkter.

Deltagandet i studien är helt frivilligt och du har när som helst rätt att avbryta deltagandet under studiens gång, utan vidare motivering. Personuppgifter samt namnet på den deltagande kommunen kommer att avidentifieras och vara anonym både under och efter studiens genomförande. Det är bara jag och i vissa fall även min handledare som kommer att ta del av mitt material.

Det inspelade materialet kommer att förstöras efter att examensarbetet är examinerat och godkänt. Har du några frågor eller funderingar, vill lägga till mer information eller avsluta din medverkan är du välkommen att ta kontakt med mig eller min handledare.

Tack på förhand!

Vänligen,

Lina Andersen

xxxxxxxxxxxxx

Telefon: xxxxxxx

E-post: xxxxxxx

xxxxxxxxxxxx, Handledare.

Telefon: xxxxxxx

Epost: xxxxxxx

Bilaga 2

Exempel fältanteckning (exemplet är ett utdrag av ett observationstillfälle)

Mötet ägde rum i HVB hemmets sammanträdesrum. Det avlånga rummet hade dovt gröna väggar, två fönster med ljusa panelgardiner samt gröna krukväxter. I mitten av mötesrummet fanns ett ovallt soffbord i trä med sex mörkblå tygfåtöljer placerade runt bordet (två på vardera kortsidan samt en fåtölj i båda ändarna av bordet). Rummet hade inretts med ett par tavlor samt en platt tv på väggen, i övrig fanns där inga möbler. Inför mötet fanns det även framdukat kaffe samt smörgåsar. Bortsett från dagsljuset som strålade in ifrån de båda fönstren var belysningen dovt. Vid ankomsten befann sig den unge samt föräldrarna sittandes i mötesrummet. Kontaktpersonen vid HVB hemmet som visat vägen till rummet presenterade sig genom att i hand med ett fast grepp och samtidigt se varandra i ögonen, därefter återvände hen till fåtöljen på vänstra änden av bordet och intog av avslappnad sittposition genom att låta sin högra fotvrist vila på vänster knä samtidigt som han placerade armarna på armstöden. Kontaktpersonen samt den unge bar båda huvudbonad under hela mötet. Socialsekreteraren hälsade i tur och ordning på den unge och de deltagande föräldrarna genom att ta i hand och kort presentera sig. Den unge vilken satt på höger ände om bordet bakom dörren i rummet satt inledningsvis sett bakåtlutad i fåtöljen med höger fotvrist placerad på vänster lår. Den unges blick stirrade mestadels ut genom fönstret bakom fadern på höger sida eller ner mot golvet. Hälsningen besvarades med en lätt handskakning med ett mimiklöst ansiktsuttryck, blicken granskade mig och socialsekreteraren någon tiondels sekund och förflyttades därefter ner mot golvet igen. Efter att ha hälsat på föräldrarna satte jag mig i den högra fåtöljen på vänster sida av bordet. På min högra sida satt de unge. Socialsekreteraren satt på min vänstra sida, kontaktpersonen för HVB hemmet på vänster långsida samt föräldrarna mitt emot oss. Inledningsvis riktas deltagarnas fokus mot socialsekreteraren genom att både blickar och uppmärksamhet är riktad mot hen. Socialsekreterarens primära fokus riktas mot den unge samt kontaktpersonen. Socialsekreteraren talar med en lugn och tydlig stämma om vad som kommer att behandlas under mötet medan hens blick rör sig medan samtliga mötesdeltagare i rummet. Kontaktpersonen möter kort detta med ett öppet och tillmötesgående kroppsspråk med att besvara hens fråga, lätt framåtlutad...// (FA 1:1)

Bilaga 3

Intervjuguide exempel (Semistrukturerad uppföljningsintervju)

Hur tycker du att mötet gick, vad är din spontana känsla?

Blev mötet som du förväntat dig?

Vad tror du att det kan bero på?

Hur ser ett bra möte ut?

Hur upplever du kontakten med HVB hems föreståndare/ godemannen?

Upplever du, att du som socialarbetare kan påverka hur mötet utvecklas/ utformas?

Om ja, På vilket sätt? Berätta mer om hur du tänker?

Om nej, vad tror du det beror på?

Vad ser du som viktiga delar för att ett uppföljningsmöte ska bli lyckat?

Finns det något som vi som socialarbetare kan tänka på?